

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28-- Cor.
Pe jumătate an . . . 14-- "
Pe 3 luni . . . 7-- "
Pe o lună . . . 2-40 "
Numărul popular:
Pe un an . . . 4-- Cor.
Pe jumătate an . . . 2-- "
Pentru România și
America . . . 10-- franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileră.
Manuscriptele nu se in-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 7.

Puterea celor mulți

Pe voi vă nimiciră a pizmei răutate și oarba neunire.

Așa cântat-a odinioară poetul, ca să asculte frații lui Români și să înțeleagă. L'au ascultat, au înțeles? Vai, inima mă doare, când trebuie să mărturisesc, că nefericitul meu neam românesc suferă și acum de blăstămii strămoșesc, suferă și acum de a pizmei răutate și oarba neunire.

Prin satele noastre curat românești se îmbogățesc străinii. Ei poruncesc, ei sunt stăpâni, ei sunt domni, noi suntem slugile lor plecate, noi suntem, cari le dăm lor puterea și bogăția și îndestularea, însă pentru noi ne ținem a pizmei răutate și oarba neunire.

Nu vă aduceți aminte de înțelepciunea bătrânului tată, care pe patul de moarte a chemat pe fiii săi și le-a dat nuiiele una câte una, ca să le frângă. Și le-au frânt pe rând, una câte una, ușor. Iar atunci bătrânul a cerut un al doilea mănunchiu de nuiiele și legându-le tare la olaltă le-a dat iar fiilor săi să le frângă. Si a încercat cel mai mic și nu a putut. Și a încercat cel de al doilea și nu a putut. Și a încercat cel mai voinic și nu a putut. Că nuiielele se pot frânge, dacă le iai una câte una și le frângi, dar ori cât de hătâlmaș ai fi, nu le poți frânge, dacă le așezi una lângă alta într'un mănunchiu.

Nu înțelegeau feciorii, dar bătrânul

li-a deslușit. Vedeți, dragii mei, li-a zis, așa vă pot oamenii nimici pe voi, dacă voi veți fi răzleți și nu veți ținea unii cu alții. Dar dacă voi ca într'un mănunchiu, veți fi lângă olaltă și veți fi frați și nu veți lăsa, ca răuvoitorii voștri să vă despartă de către olaltă, atunci nu este putere lumească, care să vă poată frânge, și să vă poată face rău ceva.

Ce plină de înțelepciune este povestea aceasta și cum am trebui noi Românii să o învățăm bine și să o rostim cu vreme și fără vreme noi între noi și să o spunem fără încetare fiilor noștri.

A pizmei răutate și oarba neunire ne aduce toate relele, de cari suferim în lumea aceasta. Nu este neam pe fața pământului, care să fie atât de certareț, cum suntem noi Românii. Și de-am putea scăpa de blăstămii asta strămoșesc, în curând ne-am ridica în fruncea neamurilor, că suntem sănătoși și cuminți și voinici, dar suntem pizmătareți și ne omoară a pizmei răutate și oarba neunire.

Români, cari ceteți rândurile acestea, priviți în jurul vostru. aprindeți luleaua și vă gândiți. Aduceți-vă aminte spre pildă de alegerile din urmă pentru casa țarei. Văzut-ați voi străin, care să-și fi dat votul lui pentru un deputat român? Văzut-ați voi Ungur ori Neamț, ori Jidov, care să vină cu voi la alegere și să-și deie votul pentru candidatul vostru? Nu ați văzut. Că străinului nu-i place, ca voi să vă întăriți, ca voi să vă luminați, ca voi să fiți uniți în cugete și în simțiri, că atunci s'a isprăvit cu domnia lor asupra voastră și

atunci ei nu vă mai poate storce măduva din oase și nu se mai pot îmbogăți din crunta voastră sudoare.

Ci străinii la alegeri se apropie de voi cu viclesug și cu dulci cuvinte și cu înșelăciune. Vă despart, vă desbină, vă ceartă între olaltă și când și-au ajuns voia lor, rād de voi, ca de niște proști și neștiutori. Unuia îi spun, că-l fac jude, altuia, că-l pun judecător de lege, pe al treilea jurat. Lui nenea Iuon îi zic, să nu ție cu popa, că i-a luat trei zloți pentru o înmormântare, pe badea Gheorghe îl îndușmănesc cu dascălul, pentru că ăsta nu ară și nu samănă și nu seceră, ci stă în școala încălzită și trăiește ușor, — așa zic dușmanii.

Nu ați văzut voi, frați Români, străini, care să țină cu străini, dar voi țineți cu ei. La alegerile de deputați am văzut sute și mii de Români, cari s'au lăpădat de sângele lor și de neamul lor și s'au dus, să-și deie votul pentru dușmanul lor de moarte. Mi se uscă sufletul de durere, când îmi aduc aminte, cum îi vedeam beți de otrava jidovească și nu știau nici numele aceluia, pe care voiau să-l ridice deputat. Ci s'au dus de frica notarului și de prostia lor și pentru bani și pentru ura în potriva sângelui lor. Așa ne bate Dumnezeu, de am rămas în urma tuturor neamurilor din țară. Că pe noi ne nimicește a pizmei răutate și oarba nemurire.

Când alegeți antistia comunală, vă rupeți în toate părțile și dușmanii voștri se bucură și saltă de veselie, că ei pușini înving asupra voastră, cari sunteți mulți și

In sat la Tânguești

-- Scene pentru teatrul dela țară --

Intocmite într'un act de V. Gilu

PERSOANE

Toader Găburu, țaran bătrân.

Ilie Guțan, maistor-măsar.

Găitan, țaran (econom).

Lăpuș,

Ițic, crășmar în Tânguești.

Invățătorul Gavrilă.

Florea, flăcău.

Lelea Mărie, țarancă.

Florica, fată mare.

Băieți de școală (în etate de 12-14 ani).

Timpul: zilele noastre. — Locul: satul Tânguești, pe Murăș.

SCENA I.

Găitan și Lăpuș.

(Scena reprezintă o uliță într'un sat românesc. Case. — La stânga un copac).

Găitan: Pe unde-ai mai umblat vecine?

Lăpuș: N'aș mai fi umblat pe unde am umblat și n'aș mai fi văzut ce-am văzut.

Găitan: 'ăi fi fost pe la viie... bag'samă...

Lăpuș: La viie.

Găitan: Slabă nădejde... ha?...

Lăpuș: Ce să fie slabă?... când nu-i de fel... A secat gerul de astă noapte toate nădejdele de eri. S'au negrit mugurii și s'a leșit frunza, par'c'ar fi dat para focului prin podgorii.

Găitan: Hm! (se scarpină după urechi).

Lăpuș: Nu vezi o floare pe pomi... fluieră mierla a jale și cântecul cucului nu-ți dă decât un an doi de viață... l-a secat și lui glasul de pustia ce-a dat pe măgura satului...

Găitan: Cucu-i pasere pribeagă, vecine; — azi la noi, mâne 'n străini; grija puilor nu-l munceste; ca mâne nu o să-l mai auzi pe aci... Dar ce ne-om face noi?... Noi, cari ni-s ca rama pământului, noi nu putem trăi într'alt loc... Ne zvărcolim numai și se usucă vloga din noi, de ne stângem cu zile, dacă ne-om urni din locul, unde nu mai avem chip să trăim...

Lăpuș (pierdut în gânduri). Mai săptămâna trecută ne-a înecat Murășul holdele... Voia lui D-zeu... Socotiam că ne-or scoate viile din năpastă... Sus pe măgură nu pot să se ridice apele Murășului... Și-acum altă belea!...

SCENA II.

Aceiași, Guțan.

Guțan (cu sorț vânat de meșteșugar, puțin schiop de un picior, vine ieșind din porțița casei sale) A tunat și v'a adunat... Două mere pădurețe... (Scoate o custură din buzunar). Stai Nițule (cătră Lăpuș), să-ți taiu un sfârc din vârful nasului... ba zău, stai, stai numai o leacă... Plecasem tăman după o țăr de aguridă să acresc niște castraveți... Mai aguridă ca asta unde să găsești?... Poți acri o bute de castraveți cu un sfârc din acreala potrosului tău... zău, stai un pic și-mi dă voie... (face ca și când ar voi să-i taie nasul).

Lăpuș (necăjit): Te-astâmpără maistore, că

ție-ți stă mîntea tot la drăcii... Ție nu-ți înneacă Murășul lucrătoarea și nici gerul nu-ți frige strujitorul...

Guțan (râde).

Găitan: Măcar de n'ai râde, măi cariule, când vezi, că ni se curmă graiul de supărare.

Guțan: Asta vă doare, sârbejiților?... Eu socotiam să vă fac o leacă de voie bună. Dar fă tu miere dulce din pere pădurețe!... (Deodată-și schimbă și el fața și cu o mutră caraghios de amarită se pune în rând cu ei și oftează cu durere, apoi începe a se boci cu viers tânguios):

Pădureață, poamă reaaa,

Sărăcuț de maica meaaa!

De când maică m'ai făueuut,

Eu zi bună n'am văzuuut!

N'am moșie, nu am viieeee...

Arz'o focu s'ărăcieeee!... (imitează plânsul și-și șterge lacrimile cu șorțul).

Lăpuș: Măi Ilie, caută-ți de treabă, că zău, fac una nefăcută. Unde te pleznesc cu toiagu' ăsta, de ti-i chilălăi mai dihai, ca o potaie de cățel schiop!...

Guțan: Na-ți-o frântă că ți-am dres-o!... Să te ferească Dumnezeu de oamenii bozumflați... Dai să le faci un pic de voie, că ți-se face inima șoricu când îi vezi așa debălăzați, — ei te 'njură; — dai să te tângui ca ei, — te amenință cu băta... De-acum s'a sfârșit!... O să tac, chitic!... N'ar mai fi pomană (a parte) în împărăția împelițatului (tare) de ăl de-a mai zice o vorbă! (Scoate o năframă mare, roșie și se leagă peste gură).

de-ați fi la olaltă, într'un mănunchiu puternic, nici porțile iadului nu v'ar putea înfrânge.

Suntem din sângele vostru și os din osul vostru și carne din carnea voastră. Frații noștri sunt între voi și surorile noastre sunt între voi și nu avem mai mare dor pe lumea aceasta, decât să vedem tare și mare și fericit neamul nostru românesc.

Avem și noi un mănunchiu de Români, cari s'au legat între olaltă cu legături puternice, ca să nu-i poată frânge străinii, ci întăriți prin iubirea lor împrumutată să fie tari și cu tăria lor să apere pe frați de fărădelegi. *Românii aceștia sunt partidul național român.* Partidul acesta voește să câștige drepturi neamului românesc în țara aceasta, partidul național român voește să silească pe stăpânitorii țării, ca să nu nesocotească poporul român, care mai mult de cât oricare popor din țara aceasta dă Cezarului ceea ce este a Cezarului.

E însă slab partidul național român, pentru că frații noștri români sunt neștiutori și nu cunosc puterea cea mare a unirei tuturor. *Mulți Români de pe sate nici nu știu nimic de partidul național român.* Asta e cea mai mare nefericire a noastră. Noi trăim răzleți, prin satele noastre n'a străbătut duhul unirei tuturor într'un puternic mănunchiu și cei puțini se luptă zadarnic împotriva dușmanilor, cari țin la olaltă ca fierul.

Pe noi ne nimiciră a pizmei răutate și oarba neunire. Suntem trei milioane și jumătate de Români în țara aceasta și nu avem din sângele nostru nu numai nici un ministru, dar nici măcar un fișpan ori barem un vișpan. Noi suntem popor de slugi, pentru că nu știm să ne unim cu toții într'un singur mănunchiu puternic, și așa ne rup unul câte unul, cum surcelele de nuia le rupe una câte una și cel mai slab copil.

Nu este cu adevărat lucru mai fericit și mai folositor și vieții acesteia și cei viitoare, decât unirea și dragostea între frați, precum adeverează proroc Impăra-

tul David zicând: „Ce este bine sau ce este veselitoriu, decât a locui frații împreună?” Iar când odrăslește zavistia între ei, atunci îndată toate se răstoarnă și se strică. Să lăsăm dar toată vrajba și prigonirea în zilele acestea, când este nevoie a fi uniți și a socoti pentru binele de obște a neamului nostru și să îmbrățișăm dragostea cea nefățarnică și fără viclesug. Să lăsăm interesul cel din parte, care urmează din vătămarea cea din obște și să îmbrățișăm toți pe cel de obște, că atunci și cel particular se împlinește, căci într'alt chip cu neputință este a se face ceva bun.

Uniți-vă, frați Români, cu toții în partidul național român și jurați în inimile voastre credința sfântului steag al acestui partid.

Vom avea încă multe de suferit, dar dacă vom pune cu toții umăr la umăr, dacă ne vom uni cu toții în partidul național român, atunci nu vor trece ani mulți peste capetele noastre, până când ne vom izbăvi de suferințele, cari le îndurăm pentru neștiința noastră.

O scrisoare a fraților noștri din România

Publicăm scrisoarea de mai jos, pe care ne-o trimite un amic al nostru din București, cu următoarele cuvinte de lămurire:

Onorată Redacție!

De oarece prof. Mândrescu, trecând peste înțelegerea avută cu noi, a lăsat să se publice, denaturată ca fond și formă, scrisoarea ce a fost însărcinat a o trimite *personal* domnilor N. Oncu și R. Ciorogariu, pentruca opinia publică de acasă să nu fie indusă în eroare, ne vedem siliți a vă ruga să binevoiți a publica și D-voastră această scrisoare, în cuprinsul și în forma ei autentică.

Spre știință trebuie să vă mai arăt, că scrisoarea n'a fost destinată a se publica și nici a se trimite d-lor Oncu și Ciorogariu, decât după ce ea va fi fost văzută și scrisă de toți Ardelenii mai de

seamă trăitori în România și râvnitori de pacea și buna înțelegere între frați, ca să se poată încredința d-nii din fruntea ziarului răzvrătit dela Arad de sentimentele, ce le păstrează compatrioții lor din „țară”. — Dacă ea însă a fost publicată, răspunderea o poartă prof. Mândrescu, care va trage consecințele atitudinii sale nelămurite atât în chestia Lalescu, cât și în această chestie a Tribunei. Deocamdată foștii săi amici, ce i-au dat o cinste, pe care, acum vedem, firea sa mai slabă n'a putut-o suporta cu destulă demnitate, regretă, că d-sa în loc de a fi rămas la postul de onoare, ce-l avea între compatrioții săi cu vază în societatea românească, s'a așezat între iscusitul Chendi și un biet cirac al acestuia. Frumos, dar trist:

Unul din cei subscriși în scrisoare.

*

Iată acum scrisoarea de sub întrebare:

Subsemnații, Români din Ardeal și Ungaria, stabiliți în România, însărcinăm pe d. Simeon Mândrescu, președintele Cercului Românilor de pe peste munți, a interveni pe lângă d-nii N. Oncu și R. Ciorogariu, directorii responsabili ai „Tribunei” în fața obștei românești, să decidă, pentru interesele superioare ale neamului nostru:

1) a găsi modalitatea de înțelegere cu comitetul partidului național, dezaproband prin „Tribuna” toate articolele ei regretabile din ultimul timp;

2) a susține fără de nici o rezervă direcția politică reprezentată de comitetul centrul al partidului național;

3) a primeni redacția „Tribunei” cu eliminarea redactorilor și colaboratorilor vinovați;

4) a-și lua angajamentul, că „Tribuna” va evita în viitor ori și ce lupte interne, primejdioase solidarității naționale și intereselor permanente ale României de pretutindenea.

Aurel C. Popovici, Prof. S. Haliță, dr. E. Pop, T. Nicolau, comerciant, Prof. G.

Găitan (mai domolit): Ui' la el, că nu se mai lasă de șodenii...

Lăpuș (pe gânduri): Lui îi ușor... Dar ce ne-om face noi?!... (se scarpină după ureche).

Gușan (imitează nutra și gesturile fiecăruia, pe rând, după cum grăiesc).

Lăpuș: Asta-i asta... Ce să ne facem noi acum? (pauză).

Gușan (drept răspuns la această întrebare le arată drumul spre crâșmă și imitează cu mâna la gură golirea unei glăji de rachiu, ca să-l treacă de necaz).

Lăpuș și Găitan (într'o gură): Mă, da noi suntem de bajocură?!... Nevoiașule!... Stăi!... (se reped cu bătele spre Gușan).

Gușan (o tulsește, ca și când ar voi să fugă, dar se ascunde fără veste după copacul de pe scenă).

Lăpuș și Găitan (în credința că a apucat Gușan înainte, se reped în urma lui și ies de pe scenă în partea încotro arătase Gușan crâșma).

SCENA III.

Gușan singur.

Gușan (își scoate capul de după copac, se uită în urmă lor și vine iar în mijlocul scenei luându-și năframa dela gură) Op' cu a brânzii! (gest)... Aștia acum nu se mai opresc până în crâșma lui Ițic!... Bucură-te jupâne, că-ți vin mușterii!... I-ați văzut?... Dacă nu le-ar fi rămas destul, n'aș zice... Dar apa și gerul n'au stricat nici a zecea parte din cât se vâicăresc ei... D-voastră (cătră public) îi fi socotind că eu

mi-s comedianțu' satului... Nu... Da mi-i scârbă de vâicăreala băbească a Românului... Eu sunt maistor-măsar; uite aci mi-i casa și lucrătoreea, curtea aia largă cu grajdurile de peatră și șura acoperită cu figlă sunt ale mele. Iar mai încolo am o grădină mare cu fel de fel de altoi și de legumi... Umblat-am pe când eram calfă prin lume și țări și am văzut multe neamuri de oameni și multă sărăcie și mult necaz... Da vă spun pe D-zeul meu, că în șapte țări n'am auzit atâta vâicăreală, tânguire și ofuri ca la noi într'un singur sat... Doar țiganii de s'or fi tânguind mai mult decât noi... Vai, vai, vai și of, of, of — scarpinătura pe după ureche și fluieratul a pagubă — cu asta ne-am ales... Și leacul la atâta jelanie?... Pipa și glăjuța... Dacă ne-am tângui numai pe jumătate și 'n loc de pipă și glăjuță am ținea o unealtă de muncă în mână, — aleleiu Doamne, cum ne-am mai desvâța de tânguială!... De n'ași mai fi eu prin sat, ar căpăta tot satul „suschin” de-atâta oftat... De-i crapă o vită, se vaită și se'nfundă 'n crâșmă pe o zi; de iese Murășu', se tânguește și stă 3 zile la crâșmă; de-o bate un pic de piatră pe hotar, se bocește de moarte și se scarpină după urechi o săptămână 'ntreagă — tot în crâșmă... Ce se alegea de capul meu, dacă mă dam și eu după păr?... Satu' zice, că maistoru-i omu' dracului!... Și pentru ce? Pentru că nu stau cu mâinile în sân și mă leg de una ca orbu de gard... Două-trei săptămâni stau la muncă 'n lucrătoreea... Când am isprăvit, îmi găsesc de lucru la holde, sau în grădină... Când nu merge nici cu una nici cu alta, mă apuc de negoț... Că cine mișcă nu moare

și mai pe urmă nu-mi rămâne răgaz de crâșmă și de vai vai!... Vedeți d'ăia mi-s io omu' Dracului în satu' asta a lui D-zeu!... He-hei, de-ar înțelege odată Românii noștri, că comoara cea mai mare ne sunt palmele și că palmele ni le-a făcut D-zeu pentru orice fel de muncă, nu numai pentru coarnele plugului, — apoi n'ar mai fi în satul nostru decât voie bună și veselie.

SCENA IV.

Gușan și Lelea Mărie.

Lelea Mărie (vine din stânga, ștergându-și ochii cu mâneca dela iie): Bună vremea, maistoro Iie!

Gușan (se uită la ea) cu coada ochiului și tace)

Lelea Mărie: Of, of, of!... Săraca de minel!

Gușan (privindu-o peste umeri): Ți-s'o fi bolnăvit vaca, pe care n'o ai... Ei?... Ți-a cântat cucuveica la fereastră?

Lelea Mărie: Vai de mine!... Ce-o să mă fac eu fără de el!...

Gușan: Bre, muiere, doar nu ți-o fi murit bărbatu'?

Lelea Mărie: Nu știu zău io, dacă nu-i mai rău (plânge).

Gușan (mirat): Cum mai rău?

Lelea Mărie:... A plecat la... America (plânge și se bocește):

Mare, mare, baltă lataăă!

Americă 'ndepărtatăăă!

De ce mi-ai luat bărbatuuu,

De mi-a rămas pustiu satuuu?!...

(Va urma)

Iuga, I. Morandini, Ing. V. Pușcariu, dr. Ion Scurtu, Ion Stinghe, Prof. Șt. Pop, Alex. Lăpădatu, dr. Ștefan Bogdan, dr. D. A. Popovici, Luca Rusu, Ig. Mircea, comerciant, Ioan Țetzu, comerciant, Lt.-Col. Victor Verzea, Prof. G. Popa Lisseanu, N. Mircea, comerciant, Mih. Navrea, Aurel Scurtu, farmacist, Iul. Moisil, Ing. R. Pascu, dr. V. Popovici-Hatzeg, dr. Vasile Meruț.

Din partea noastră nu e trebuință de nici un comentariu.

Dumitru Păltineanu

de Nicolae Ursu

De când venise Dumitru Păltineanu în sat, nu mai vedeai la școală sporul de mai înainte.

Bietul dascăl Irimie, n'avea școli cine știe cât de multe, era de-odată cu „moș Adam“ cu învățătura, dar totuși, vedeai isprava pe zi ce merge. Cine cânta mai evlavios și mai mândru în strană, Duminecele, cine învăța pe băieți mai cu folos să le cetească părinților de prin gazetele românești, ce se întâmplă în lumea mare, cine învăța mai multă omenie pe flăcăi la horă, pe fete în podișorul bisericeii, pe copii în jocurile de pe uliță, dacă nu dascălul de vremea veche, Irimie? De cum a închis ochii, par'că ai fi tăiat și liniștea satului bihorean.

Noul învățător s'a știut milogi în dreapta, în stânga, pe la gazdele românești, până ce l-au ridicat în șea. -- De cum a ajuns învățător, și-a uitat de toate făgăduielile date.

I-a împins păcatul pe săteni de l-au numit de-odată învățător definitiv. De geaba le era toată truda de aici încolo, nu mai puteau schimba nimica.

Bieții oameni n'au dat de veste de ce soiu de oameni se ține Dumitru Păltineanu, decât abia târziu de tot. Dacă steteai să te gândești puțin, nici nu era Păltineanu atât de încântat, cum se arăta. Un lucru îl rodea vecinic la inimă: nu putea trăi mai liniștit, căci nu-i dădea mâna. Și bietul om avea dreptate în căva.

Din lefșoara lui de 300 de fiorini pe un an întreg, care are trei sute șazeci și cinci de zile, cum să satureți tu șase guri, dacă n'ai altă avere? La gospodărie mai chibzuită nu se prea pricepea, nevasta era mai domnoasă și strâmba din nas, când dădea de un pumnuleț de gunoi — da încă să-l ducă să îngrașă câmpurile cu el? — pe copii îi plăcea să-i vadă curățel îmbrăcați, — destul, că leașa asta era floare la ureche pentru Dumitru Păltineanu. Părinți, cari să-i sară în ajutor nu avea, socrii cu hambarele pline de bucate și pivnițe pline de buți, atât mai puțin.

La început credea: tot o să răzlesc eu. Îmi pun caru'n pietri, fac o școală de pomărit, vând poame, încep stupăritul, vând faguri de miere, și trebuie să meargă. Dar toate planurile astea s'au prefăcut în nimic. N'avea tovarășă, care să-i stea într'ajutor. La toate gândurile lui bune, ea rămânea neînțelegătoare, și răceala asta a ei îl supăra la început, mai apoi îi lua tăria voinței. Toate încercările lui s'au dat de mal. Pomișorii neîngrijiiți, au prins omidă și s'au pipernicit, fagurii de miere părăginiți, s'au pomenit de-odată lipsiți de locuitori.

A început să împrumute din oraș. Aveau încredere oamenilor în el. Îl știau Român de treabă, cu scaun la minte. După întâia poliță a urmat a doua — mică, nu-i vorba, dar dacă începi să-ți însemnezi odată în catastif ziua scaderii, se pornește puvoiu cu nemiluita.

Îi venea cu atât mai greu soarta, cu cât vedea pe învățătorul de stat din satul vecin, cum trăiește de liniștit, fără de nici un năcaz în privința banilor.

În mintea lui bolnavă nu vedea altă scăpare de aici înainte, decât să înceapă să bată alte cărări.

A început-o domol. Își avea gândurile lămurite. Astăzi a scurtat din ceasul pentru aritmetică zece minute, mâne din limba românească alte zece și băieții trebuiau să ia abecedarul unguresc în mână și să silabisească de zece, de douăzeci de ori cuvintele neînțelese, până le puteau zice pe nerăsuflăte, chiar și când i-ai fi trezit din somn, în miezul nopții. La început a mers

greu de tot — dar gurile flămânde ale copiilor îi dădeau tărie pe calea apucată. În loc de „Frunză Frunzuliță“ și „Măi Tătare, măi Tătare“ țărani au zău de câte ori treceau pe lângă școala comunală alte cântece, pe cari nu le puteau pricepe odată cu capul. Copiii se făceau din ce în ce mai tâmpiți. Într'o bună dimineață foile românești dela Sibiu și Arad nu mai trebuiau cetite, că a spus domnul învățător, că nu-s bune de nimic. Altădată s'a lătit vestea ce mai minunății sunt în „Peștia“. Acolo e buricu pământului. Tot ce e mai ales și mai frumos pe lumea asta e în „Peștia“ la domnii ăia de Ungur.

Țărani ascultau și nu știau ce să zică. Dar în sfârșit tot au aflat ei cum stau treburile. S'a întâmplat, că a venit inspectorul prin sat, — ca în totdeauna. Dascălul Irimie stetea vecinic în corn de capră cum se răstește Ungurul la el, după cum lasă să-i deschidă dascălul Irimie așa, când pleacă, ca să vadă ei cât e de slugarnic și de disprețuit. La Dumitru Păltineanu s'a întors foaia. Când a intrat inspectorul în clasă au început copilașii să cânte ca dintr'un singur glas: „Isten áld meg a magyart!“ Domnul Szöllösy a zâmbit împăcat, schinteind din ochi. Cu toate că copilașii erau slăbuți de tot la învățătură, cu toate că n'au știut să-i răspundă nici o vorbă, când i-a pus să spună ce au cântat, totuși l'a bătut inspectorul pe Dumitru Păltineanu pe umeri.

— „Înainte, numai așa! O să mă îngrijesc de D-ta.“ Cine știe ce-au mai povestit dl Szöllösy cu învățătorul de Român, care stetea smerit, gudurându-se pe lângă „Măria Sa“, destul că de atunci începând gospodăria îi mergea mai bine. Țărani ziceau, că lui Păltineanu nu îi sunt strugurii acri cu Szöllösy. Într'o zi au sosit doi domni de Ungur să-i aducă o diplomă de onoare și i-au numărat în mână dela domnul ministru o sută de fiorini. Pe hârtie spunea:

„Lui Păltinean Demeter, pentru serviciile aduse răspândirii limbei ungurești“. Nu-i vorba, Păltineanu nu și-a depus diploma pe perete, a aruncat-o la o parte, dar banii i-au prins bine.

Odată a visat, că diploma s'a prefăcut într'un stan de piatră și că-i apasă pieptul de stă să-l înăbușe — dar asta a ținut numai vre-o câteva clipe, căci s'a trezit în curând, s'a șters pe la ochi și nălcuirea i-a dispărut.

După atâta sărăcuță tot se aștepta el la o răsplată și mai mare. În doi ani de zile copilașii știau ungurește de minune, d. Szöllösy era tot mai mulțumit, ajutoarele de stat curgeau gărlă, femeia i-se îmbrăca tot mai cu forfoi, plimbându-se ca un păun umflat pe ulița satului.

Când a fost d. Szöllösy la ultima inspecție în sat, i-a spus în taină învățătorului:

— „De vei face asta, o să mă îngrijesc eu de viitorul d-tale“.

Dar planurile lui au fost întretăiate de altă întâmplare.

S'au pornit mișcările electorale în întreaga țară. Fierbeau ținuturile ca un cazan cuprins de bobotaia focului.

În preajma alegerii l-au întrebat țărani pe Dumitru Păltineanu: „Cu cine votezi?“ În cercul românesc erau doi candidați: un Ungur de pe la Dobrișin și un Român naționalist. Păltineanu nu a știut ce să răspundă. A amănat de pe o zi pe alta. Într'o bună dimineață a venit la „inspecție“ domnul Szöllösy și de îndată ce a plecat părerea lui Păltineanu era stoarsă bine... Dacă-l întrebau: „Cum o să ne cunoască ăla năcazurile, dacă n'a dat nicicând în mijlocul nostru?“ el răspundea: „O, ce mai om! Și câte ne-a promis! și cum o să ne apere în casa țării“.

Țărani steteau nedumeriți. „Cum, strainul o să ne cunoască mai bine păsurile?“ — „Ce, strain? Dar domnul ăla de Român e un „agitator“ fără de suflet, care vrea să-și sature neamurile.“

Zadarnică a fost toată lupta popii Zaharie de a-l aduce pe căi mai bune, zadarnice amenințările țăranelor, zadarnice muștrările domoale de conștiința, cari i-se arătau din când în când, când voia să ațipească și nu putea: el s'a dus cel dintâi în fruntea alegătorilor candidatului din Dobrișin.

L'au bătut pe umeri, l'au lăudat, i-au pus o pajură pe pălărie și o cocoardă 'n piept — ba ce e mai mult — l'au pus pe el să ducă steagul până la locul da alegere. Nu-i vorba, îi era puțin peste îndemână să se arate așa pe ulița mare,

dar dela un timp, când muzica de Țigani a început să cânte marșuri vesele și se vedea între atâtea cete de alegători, a prins putere și a umflat pieptul și a purtat steagul în triumf.

Țărani români de pe la marginea drumului îl vedeau și se cruceau:

— „Uite-l, uite-l! Doamne iartă-mă. Asta n'aș fi visat'o odată cu capul.“

Pe când purta Păltineanu prăjina, i-a venit în minte clipele când mergea la școală, în sat ca copil mic, cum ducea smeu prin mijlocul uliței, de se uitau toți copiii la el, întocmai cum se uită acum oamenii mari. Atunci îi aduceau părinții merinde în desagă, ca să aibă cu ce trăi, căci școala era departe de casa lor și-și trăgeau bieții oameni dela gură, să le învețe copilul carte. Umbra asta de muștrare i-a trecut însă iară, căci și-a zis: „Ce-i un vot la atâtea mii de alegători? De m'aș duce eu pe partea unde dau cu socoteală, că ar trebui să fiu, voi putea pune eu lumea la cale? Așa însă nu ajut, mult mai bine.“ Și atâta au fost doară toate gândurile, pe când ducea steagul — de altfel striga cât îl lua gura: „Eljen! Eljen!“

Înainte comisiei nici n'a clipiț din ochi. A votat cu glas tare, ca să audă mai marii comitatului pentru cine-și dă votul.

Lupta a fost crâncenă. Cercul românesc era plin-stup de jandarmi. Bani se rostogoliau ca pe masa zarafilor. Pe uliți lumea stetea ca ținută, așteptând să se vadă cine învinge. A învins cel din Dobrișin, noaptea la douăsprezece, după o luptă pe viață și moarte. Amândouă taberile aveau rezerve tari. Majoritatea învingătorului a fost de — un vot.

*

Când a auzit Păltineanu vestea a stat pentru o clipă ca lovit de trăsnet, apoi a pornit-o către casă, poruncindu-și cu o putere supraomenească să nu se mai gândească la asta.

Pe drumul de țară veneau cetele Românilor din satul lui Păltinean. O turmă fără de păstor — asta o simția Păltinean. Unii au votat cu cel din Dobrișin, la îndemnul învățătorului, alții cu Românul. Nu era însă nici o ceartă vădită între tabere. Doar câte unul din ei de își ridica glasul mai ascuțit: „Să vedem ce-o face ăla, al vostru!“ Satul se dusese la urnă fără, ca să știe ce se petrece, de ce însemnătate e alegerea.

Ori și cum să se fi mințit Păltineanu, ghimpele conștiinței tot îl muștra. Sările, de câte ori se lungia în pat și stânga lumânarea, îi venea în minte un singur gând: „Unul singur a lipsit!“ Și acest unul singur a putut fi el, dar el a ținut steagul și el a strigat mai tare.

Lupta asta n'a ținut mult. Ori ce furtună se potolește. Și aici s'a potolit mai curând. Într'alte părți auzia, că s'a răscolat poporul în potriiva celor ce au votat pentru bani, că nu i-au lăsat în biserică, nici în școală. În satul lui Păltineanu nu s'au întâmplat lucruri de astea. Țărani erau prea pacinici și nu-și băteau mult capul cu „politică“.

Nu mult după alegere a venit d. Szöllösy în sat. Foarte bine! „Așa un învățător n'am avut de mult“.

Și pe când țeseau mai departe planul întrerupt înainte de alegeri, nevasta lui Păltineanu alerga prin curte, tăia rațele cele mai grase, învârtia în frigare purcelul cel mai gustos, copiii se uitau de departe la d. inspector și-l agrăiau cu „Kezit csokolom!“ (Sărut mâna).

Lucrurile mergeau de minune.

Un singur țaran s'a lăudat, că o să-l bată pe învățătorul „renegat“, dar amenințările au rămas baltă.

Într'o după amiază — după ce a umplut învățătorul capul copiilor din nou, pentru a suta oară, cu un cântec „patriotic“ — a primit învățătorul, tocmai când se așeză să se odihnească puțin, gazeta ungurească, pe care o abonase să-și arate și prin asta slugărnicia față de cei de sus.

Românii au vorbit în parlament. Gazeta aducea un articol de fond: „Oláh agitatorok a Országgházban“. („Agitatori valahi în casa țării“). La raportul camerei dă peste vre-o 20 de cuvinte, pe cari le-a vorbit unul din „agitatori“.

Cetește, cetește și ochii i-se opresc la două cuvinte: „Bocskoros oláh!“ (Opincar valah!)

Cine le rostise? Cine le aruncase cu atâta dispreț în parlament? Omul, pentru care votase

Dumitru Paltineanu. Omul, care ar fi căzut, dacă ar fi lipsit acel un vot al lui.

Paltineanu se ridică dela masă, și trimite la popa Zaharie. Nu dase prin casa părintelui, nu ține minte de când. Știe, că părintele are gazete românești. Vrea să știe ce a putut vorbi Românul în Casa țării atât de obraznic, încât să-l întrerupă alesul cercului lor românesc cu atâta scârbă. Din gazeta ungurească nu se poate cuminti — părțile cele mai multe lipsesc, se vede cât de colo.

Și Paltineanu se adâncește în vorbirile deputaților.

Stă o clipă ca năuc. Se poate? Se poate? Cum, glasul ăsta de Român mințește? Oamenii ăștia sunt cei lipsiți de cumpăt? Țipetele astea de desperare, cari cer dreptate, sfântă dreptate, sunt țipete de oameni îngrășați de pe spinarea țaranului?

Paltineanu e cuprins de un tremur lăuntric. Este el învățătorul român, pe care-l apăra oamenii ăștia în parlament?

Apucă pana în mână, cu toate că abia e în stare să scrie două rânduri și așterne pe hârtie o scrisoare:

Cinstite domnule deputat!

V'am cetit vorbirile, pe cari le-ați ținut în casa țarei. Am fost păcătos, domnule deputat, am fost păcătos. Dacă este o faptă nelegiuită pe lume, eu am făcut-o. Mi-am vândut conștiința. Credeam, că o să pot trăi așa. Am dat votul dușmanului d-tale, care ți-a strigat în față, când cereai dreptate pentru noi: Opincă putureasă, d-nitale, care te trudești pentru noi. Și am dus cu mine și pe alții. Dar jur pe ce am eu mai sfânt, pe lumina ochilor copiilor mei, că mă îndrept. M'a omnit banul, domnule deputat și sărăcia. Dar voi răbda, voi răbda, să știu, că voi pieri pe drumuri, ca un câne și nu voi mai fi trădătorul neamului meu...

Nevasta se apropia tocmai de el. În mână ținea pe copilița de 2 ani. Paltineanu îi apucă pe amândoi în brațe și izbucnește în timp ce nevasta-l privește fără se înțelege:

— „Ne vom trage dela gură, ne vom lua haine mai slabe — dar vom fi cu inima împăcată“.

Și ochii-i strălucesc ca nici când altădată. Când veni Szöllösy să înainteze petiția pentru școala de stat, ca să o subscrie Paltineanu, acesta stete mândru, cu dispreț pe buze, cu vorbele cumpănite, înaintea lui:

— „Imi pare rău, d-nule Szöllösy, nu pot subscrie. M'am răzgândit“.

Iar Szöllösy scrășnea din dinți urcând în trăsura.

Politica în Ungaria

Republică radicală.

Sub acest titlu ziarul „Pesti Napló“ se ocupă la loc de frunte cu noul guvern francez, despre care scrie următoarele:

„Europa privește cu oarecare îngrijorare intrarea lui Delcassé în noul cabinet Monis. Adevărat, că acest renumit politician al Franței nu a primit resortul externelor, ci al marinei, unde prin ura sa antigermană nu va primejdi într'atâta pacea europeană, ca acum câțiva ani în calitate de ministru al externelor. Dar Delcassé e o individualitate politică mult mai fermă, decât să-și înăbușe simțimentele și să nu se năzuiască a le și validă, dacă i-se dă prilej la aceasta. Și aceasta cu atât mai ușor, deoarece vederile sale politice în chestii externe sunt bine primite și de ceilalți membri ai cabinetului.“

Germania e foarte îngrijorată din cauza intrării lui Delcassé în cabinet...

Monis a declarat deja, că politica sa este: scoaterea instrucției și a întregului spirit social de sub influența bisericii, progresul social și apărarea națională. Acesta este azi programul partidelor republicane radicale, iar Monis vrea să câștige sprijinul majorității partidelor adevărat republicane.

Ungaria are foarte multe motive, încât trebuie să privească cu simpatie acțiunea noului guvern francez. Până azi radicalismul nostru a avut puține zile frumoase, iar împrejurările politice actuale în loc să alimenteze focul radicalismului, mai mult îl stămpără. Să ne bucurăm

deci, că este o țară, în care focul acesta arde cu flacără mare și cu flacără aceasta luminează direcțiuni și scopuri“.

Libertatea de presă în Ungaria.

Totdeauna când trebuie să exprimăm cuvântul acesta ne prinde o groază, dar mai mult o rușine.

Nu voim să exagerăm, dar putem spune, că redactorii ziarelor naționaliste din Ungaria scriu, având la spate pe fiorosul jandarm, care, la o simplă clipire de ochi a procurorului îi înhață de guler și-i bagă la „răcoare“. Pentru că trebuie să se știe, că în Ungaria dacă ai comis delict de presă mai întâi te ascultă jandarmul ori polițistul, iar mai la urmă procurorul.

Cazul de mai la vale, credem, va dovedi cum se respectă la noi libertatea de presă.

Faptul s'a întâmplat în orașul Palanca. Un subofițer de jandarmi de-aici a invitat pe preotul evanghelic Stefanik Igor să se prezinte la cazarma jandarmilor, ca să-i ia interogatorul pentru un articol apărut în ziarul slovăcesc „Slovensky Tyzdenik“ din Budapesta.

Stefanic s'a adresat prin o scrisoare către președintele clubului „Otthon“ al ziaristilor unguri, ca acesta să denunțe cazul ministrului de interne. Dar ovreul Rákosi Jenő, președintele clubului, n'a denunțat cazul acesta, deoarece Slov. Tyzd. e „un ziar primejdios“, și, deci, „articolul lui Stefanik despre jandarmi e suspect“. Iată scrisoarea lui Stefanik către Rákosi:

„... Am făcut apel către locuitorii Ungariei, ca fără deosebire de limbă și naționalitate să pretindem: *restrângerea regulamentului actual al jandarmeriei, care îi dă acesteia drept la atâtea brutalități, și mai cu seamă, că cetățeanul nu se poate apăra în contra palmuirei, lovirei cu patul puștei și a cnutului, cu cari îl tratează jandarmul între patru ochi.* Și, dacă câte odată se adevărește, că e vinovat, iar pentru aceasta se strămută în alt loc sau se dimite, faptul acesta nu-i dă cetățeanului satisfacție. Pentru ilustrarea articolului meu am amintit câteva exemple. Articolul acesta l-am scris cu prilejul, când atât advocații, cât și ziarele din Budapesta au atacat vehement poliția statului și au pretins reformarea sistemului polițienesc. *Acelaș lucru l-am cerut și eu, ca provincial, pentru jandarmerie“.*

Iată deci, pentru ce a trebuit să se înfățișeze Stefanik la jandarmeria din Palanca. Ziarul socialist „Népszava“ din Budapesta a atras atențiunea Camerei advocatiale și a clubului ziaristilor din Capitală asupra acestui caz revoltător și nu fără succes.

Forurile acestea au denunțat cazul ministrului, dar ministrul n'a făcut nici un pas în chestia aceasta.

Iată ce scrie „Népszava“ în chestia aceasta.

„In 15 Martie n. Clubul ziaristilor din Capitală va serba aniversarea renașterii libertății de presă. Oratorul festivalului va declama despre libertatea de presă.“

Nu se rușinează d. Herczeg Ferencz (președintele Clubului ziaristilor), când se cugetă, că pe pământul libertății de presă ziaristul încă tot mai poate ajunge în mâna jandarmului?“

Știri din Croația.

În numărul său de ieri „Narodne Novine“, organul oficios al guvernului, din Zagreb, are un articol senzațional. În acest articol se spune, că nu-i adevărată

știrea, că banul Tomasich ar năzui să nimizească coaliția. Banul are în vedere, că programul său e *identic* cu programul coaliției, și, că numai în felul de acțiune se deosebesc. Autorul articolului face propunerea, ca coaliția să-și schimbe atitudinea de până acum și atunci nimic nu va împiedeca buna înțelegere cu banul.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 2 Martie.

Azi, după vacanța carnavalului, Camera deputaților a început desbaterea pe paragrafi a proiectului băncii austro-ungare.

Interesul deputaților unguri nu a crescut cu nimic față de desbaterea pe paragrafi. Azi s'au prezentat mai puțini deputați, decât cu prilejul desbaterei generale.

Așa se vede, că pe opoziție a ostent-o lupta fără rost, iar partidul guvernamental vrea să dovedească, că nu se teme de atacurile opoziției. Să crede, că desbaterea nu va ținea mai mult, decât până la 15 Martie. Mulți susțin însă, că ea abia dacă va ținea opt zile.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează Berzeviczy Albert.

În raportul președintelui se amintește, că la patruzeci de interpelații nu s'a răspuns. Președintele întâiului congres al raselor din Londra, a cercat parlamentul ungar, să ia parte la acest congres. Președinții ambelor Camere au hotărât organizarea unui comitet unguresc. Deputații, cari voiesc să facă parte din acest comitet, să înștiințeze pe consilierul prezidiului.

Desbaterea pe paragrafi a proiectului băncii.

Deoarece Sâmbătă s'au desbătut articolii modificali ai statutului băncii, urmează desbaterea pe paragrafi ai proiectului.

Paragraful 1.

Földes Béla: A criticat întreaga discuție a proiectului de lege și a învinovățit partidul guvernamental, pentru că nu a luat parte la desbaterea generală.

Președintele îl cheamă la ordine.

Földes Béla: Confrontează textul unguresc și german al proiectului și spune, că nu conglăsuiesc unul cu altul.

Holló Lajos: Acesta este acordul internațional!

Földes B.: Cere, ca adunarea generală, fără considerare la naționalitatea acționarilor, să se țină odată la Budapesta, altădată la Viena. (Aprobări).

Cere deslușiri în chestia intereselor legale, și despre situația proviziunii de metal.

Lukács László (ministru de finanțe): Li răspunde lui Földes. Constată, că desbaterea proiectului, conform obiceiului parlamentar, durează deja de două luni, deși ar fi de dorit, ca să se pună sfârșit discuției, deoarece Camera are să rezolve, la timp fixat, și alte chestii importante. Materialul discutat deși e mai mic, decât cel din 1899, totuși discuția e de mai lungă durată, ca cea de atunci. Nu primește modificările propuse pentru statutul băncii, deoarece faptul acesta ar răsturna întreagă organizația. Adunarea generală nu se poate ținea cum a propus d. Földes, deoarece s'ar prezenta un foarte mic număr al acționarilor, încât nu s'ar putea ținea adunarea generală. (Aprobări în stânga).

În chestia intereselor legali guvernul are drept de control, drept, care până acuma nu i-s'a contestat. Comitetele de cenzurare sunt compuse conform anumitelor ținuturi.

Despre proviziunea de metal se află o arătare, pe care cu plăcere o pune la dispoziția deputaților internați.

Și el însuși a propus o modificare a §-lui 1. În paragraful acesta se spune: „§-ii 1—2 în vigoare ai băncii”. Deoarece de atunci statutul băncii a ieșit din vigoare, a cerut eludarea cuvintelor „în vigoare”. (Aprobări.)

Polónyi Géza: Atacă pe ministrul de finanțe, ba chiar și pe președintele Camerei, pe care-l întreabă, dacă poate oare vorbi în parte ori în general la articolele modificate ale statutului.

Președintele: La fiecare paragraf al băncii numai o singură dată se poate vorbi.

Polónyi Géza: Propune un alt text în locul paragrafului 1. Arată, că banca nîcîcînd nu a executat statutul unguresc, deoarece a primit statutul german, acesta însă, cum a dovedit Földes, în multe privințe nu conglăsuște, abstrăgînd, că cuprinde expuneri contrare dreptului public. La orele 12^{1/2} **Polónyi** a cerut pauză, apoi și-a continuat observările la §-ul 1.

Fapte și lucruri din România

Legea electorală din România

Legea electorală din România a fost promulgată în 1884. De atunci a suferit mai multe modificări și completări, cari nu-i ating principiile, ce sunt stabilite de însăși Constituția țării și nici nu se pot atinge, decât prin modificarea Constituției.

Conform actualei legi, fie care județ (comitat), afară de cele din Dobrogea, se împarte în trei colegii pentru Camera deputaților și în două colegii pentru Senat.

În colegiu I. de Cameră, votează aceia, cari au un venit funciar rural sau urban de 1200 lei. Acest colegiu alege 75 deputați.

În colegiul al II. de Cameră votează toți orașenii, cari plătesc statului o dare directă de cel puțin 20 lei. Sunt scutiți de cens: profesiunile libere, ofițerii în retragere, pensionarii statului și în cei ce au absolvit învățământul primar. Acest colegiu alege 70 deputați.

În colegiul III. de Cameră, votează toți, cari nu sunt alegători în celelalte colegii și cari plătesc ceva dare directă către stat. Alegătorii acestui colegiu, cari au un venit funciar rural mai mare de 300 lei și știu carte, învățătorii și preoții și cei ce plătesc o arendă anuală de cel puțin 1000 lei, votează direct. Alegătorii acestui colegiu cu un venit mai mare de 300 lei și neștiutori de carte, votează indirect, prin delegați. Cincizeci alegători aleg un deputat. Acest colegiu alege 38 deputați.

În colegiul I de Senat votează, ceice au un venit funciar rural sau urban de cel puțin 2000 lei. Sunt dispensați de cens: foștii și actualii președinți sau vice-președinți ai corpurilor legiuitoare, foștii și actualii membri ai corpurilor legiuitoare, cari au făcut parte din două legislațiuni, generalii și colonelii, foștii și actualii miniștri sau reprezentanți diplomatici, foștii și actualii membri ai Curților de apel și ai Curții de casație; doctorii și licențiații în orice ramură, dacă vor fi exercitat profesiunea lor în timp de 6 ani și în fine membrii Academiei Române.

Acest colegiu alege 60 senatori. În colegiul al 2-lea de Senat votează: alegătorii direcți din orașe și sate cu un venit dela 800—2000 lei, comercianții și industriașii, cari plătesc o potență de clasa I sau a II. Sunt dispensați de cens: ceice posed diploma de doctor în orice specialitate, licențații în drept, litere, filosofie sau științe, foștii și actualii magistrați cu un stagiu de 6 ani, inginerii, arhitecții, farmaciștii, medicii veterinari, profesorii școalelor urbane și-ale școalelor secundare recunoscuți de Stat și în fine pensionarii, cari primesc o pensie de cel puțin 1000 lei anual.

Acest colegiu alege 50 senatori.

Membrii de drept ai Senatului sunt: *moștenitorul tronului, mitropoliții și episcopii.*

Universitățile din București și Iași aleg câte un senator. Alegătorul, pe lângă censul cerut, trebuie să mai aibă și etatea de 21 ani împliniți.

Deputat poate fi ales orice cetățean ce se bucură de drepturile civile și politice, domiciliat în țară, să aibă 25 ani. Pentru a fi ales senator să cere o etate de 40 ani și cu un venit de 9400 lei.

Listele electorale se formează prin îngrijirea autorităților comunale. Declamațiunile contra alcătuirii listelor electorale se face la consiliul comunal cu drept de apel la tribunal și de recurs la Curtea de casație. Listele electorale rămânând definitive, să liberează alegătorilor: carte de alegător, fără de care nu se poate vota.

Alegerile trebuie anulate cu cel puțin trei săptămâni înainte și cu termen de cel mult două luni dela vacanță. Președinții operațiilor electorale sunt aleși prin sorți dintre membri Curților de apel. Președinții alegerilor sunt ajutați de câte doi alegători existenți, de câte un secretar și de câte doi delegați, alegători, ai candidatului sau listei de candidați.

Votarea se face prin buletine, al căror preț îi suportă candidații. Legea prevede o serie întreagă de formalități menite să asigure secretul votului.

Poliția alegerilor o are președintele a cărui putere se întinde până la o distanță de 200 metri dela locul de alegere.

Președintele proclamă aleși, pe cei ce au întrunit majoritate absolută din numărul alegătorilor votanți, care număr trebuie să fie cel puțin egal cu o pătrime a alegătorilor înscriși. La balotaj să cere majoritate relativă, iar în caz de paritate decide sorțul.

Contestațiile operațiunilor electorale se rezolvă de corpul legiuitor respectiv.

Emilian.

Unde candidează fruntașii politici

E interesant credem să arătăm azi, unde candidează fruntașii diferitelor partide politice din România.

D. P. P. Carp, președintele consiliului și șeful partidului conservator, candidează la colegiul I de Cameră din Vaslui.

D. Al. Marghiloman, la colegiul I. de Cameră din Buzău și Ilfov.

D. N. Filipescu, la colegiul I de Cameră din Ilfov și Brăila.

D. Titu Maiorescu, la colegiul I de Senat din Ilfov și Muscel.

D. I. Lahovary la colegiul I de Cameră din Vlașca.

D. C. C. Arion, la colegiul I de Cameră din Buzău.

D. B. Delavrancea la colegiul I de Cameră din Vâlcea și la colegiul II de Cameră din Gorj și Mehedinți.

D. A. Nenițescu la colegiul I de Cameră din Covurlui.

D. M. Cantacuzino, la colegiul I de Cameră din Ialomița.

D. G. Cantacuzino, la colegiul de Cameră din Muscel și la colegiul I de Cameră din Prahova.

D. general G. Manu la colegiul I de Cameră din Teleorman.

D. Th. Rosetti la colegiul I de Senat din Ilfov.

D. I. Grădișteanu la colegiul I de Cameră din R.-Sărat.

D. D. Greceanu, la colegiul I de Cameră din Iași.

D. Matei Cantacuzino la colegiul I de Senat din Iași.

D. Petre Missir la colegiul I de Cameră din Bacău.

*

Fruntașii opoziției candidează în următoarele localități:

D. I. Brătianu, la colegiul I de Cameră din Botoșani.

D. Take Ionescu, la colegiul I de Cameră din Ilfov, Roman și Tutova.

D. M. Ferechide, la colegiul I de Cameră din Ilfov.

D. Em. Costinescu la colegiul I de Senat din Neamț.

D. Al. Djuvara la colegiul I de Senat din Tecuci.

D. Al. Constantinescu la colegiul I de Senat din Bacău.

D. Sp. Haret, la colegiul II de Senat din Roman și Ilfov.

D. Soma Stelian, la colegiul I de Senat din Roman.

D. V. G. Morțun, la colegiile II și III de Cameră din Roman.

D. Al. Bădărău, la colegiul II de Cameră din Iași.

D. Dissescu, la colegiul I de Cameră din Olt și Vâlcea.

D. N. Fleva, la colegiul II de Cameră din Ilfov și la colegiul I de Senat din Roman.

D. dr. C. Istrati, a colegiului I de Senat din Ilfov.

Măsuri de ordine în vederea alegerilor

La orașe.

Pentru menținerea complectei ordine în alegeri, ministerul de interne a luat următoarele dispozițiuni:

În raza de 200 m. a birourilor electorale nu vor putea intra decât alegătorii în baza cărților de votare.

Imediat după votare, alegătorii vor trebui să iasă din raza ce va fi păzită de pichete militare.

Între pichete și localurile de votare, în loc de sergenți de orașe vor fi postați jandarmi rurali, puși sub comanda ofițerilor respectivi.

În timpul nopților după comunicarea rezultatelor alegerilor, patrulile de trupe călări vor circula prin orașe pentru menținerea ordinii.

Cu modul acesta guvernul are credința, că alegerile se vor face în cea mai mare perfectă ordine și că orice fel de scandal, în timpul și după alegeri, va fi evitat.

La sate.

În urma manifestelor incendiare ce s'au răspândit la sate, îndemnând pe țărani să se răscoale, guvernul a crezut cu cale să trimeată trupe militare în unele județe, spre a menține ordinea și a evita orice încercări de turburări.

Din ordinul statului major general al armatei au plecat azi dimineață trupe din regimentele de roșiori din Capitală în județele Vlașca și Teleorman.

O parte din reg. Teleorman Nr. 20 a fost trimisă la Roșiorii de Vede.

O parte din trupele călări dela T.-Severin a fost trimisă în jud. Olt.

O parte din bat. 8 vânători din Botoșani a fost trimisă la Hârlău.

Trupele acestea vor patrula prin comunele rurale veghiând să nu se producă nici o mișcare în contra ordinii publice.

*

S'au dat apoi ordine jandarmilor rurali și autorităților administrative să supravegheze cu atenție tot ce se petrece la sate și să raporteze ministerului cele constatate.

Pentru înleznierea transmiterii unor asemenea știri, s'a luat dispoziția ca și telefoanele din comunele rurale să funcționeze în tot cursul nopții.

R. P.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Litere — Arte — Științe

POEZIA POPULARĂ.

Mai fii minte minte, ce mi-ai spus
La cules de cucuruz.
Tot ce-ai spus și mi-ai jurat,
Toate mândro le-ai uitat.
La fântâna giuruită
Câte-au fost și mi le-ai spus
Lângă ape-au fost rostite
Și cu apele s'au dus.

Frunzuliță siminic
Cine-i mândru și voinic
Ține 'n degetul cel mic
Greul grijilor
Dorul mândrelor;
Cin' se 'ndoaie de spinare
Ține 'n degetul cel mare
Greul grijilor
Dorul mândrelor.
Foicică flori de mere
Păcostitul făr' putere,
De greul grijilor
De dorul mândrelor
Cade 'n nas fără de vrere
Parc'ar fi 'n patru picere.

Foaie verde bob areu
Ce mai flăcău sunt și eu
Cu turul nădragilor
Fac părtie vacilor.

Frunzuliță matostat
Cine este amoretat
Noaptea nu doarme 'n sat;
Și-altă foaie și-un dudău
Dar și cine-i nătărdău
Doarme 'n curte 'n băligău.

Dumnezeu ți-a dat doar ochii, —
Da 'n biserică când intri
Pleacă-ți ochii draga mea,
C'or sări de pe altare
Sfinții toți, când i-or vedea.

Catastrofa dela Zlagna în anul 1848

Până la catastrofa dela Zlagna nu a fost în munți nici o întâmplare sângeroasă și desarmările în Abrud și Roșia au fost îndeplinite fără conflicte. Numai în Zlagna a fost vărsat sânge din această cauză, însă nu din inițiativa Românilor.

Acțiunea era încredințată cu desarmarea Ungurilor avocatul Dobra, care cunoscut în acea localitate dorea cu binele a aduce la îndeplinire mandatul comandei militare din Sibiiu.

În Zlagna era o gardă națională maghiară, bine înarmată, compusă în mare parte din ofițerii publici dela diferite oficii, cari își aveau aci reședința. Mai mulți erau străini — decât Unguri.

La garda națională mai erau înrolați și cetățenii din Zlagna și în urmă le veniră în ajutor și o companie din orașelul Ighiu. Acești din urmă fură aceia, cari cu o faptă mișelească provocară vărsarea de sânge, ce Românilor nu le era nici în gând.

Înainte de Vinerea mare cu o zi sau două, a provocat tribunul Petru Dobra pe comandantul gardei maghiare, ca să predea armele. Pentru acest scop, garda maghiară și cu cei din Ighiu au ieșit în piața Zlagnei și în deplină armătură s'au postat în partea orientală. Românilor erau în partea apusană așezați și răulețul îi despărția. Dobra și cu comandantul trupei maghiare, care era însoțit și de alți matadori maghiari, au intrat într'un edificiu erarial spre a scrie un protocol despre predarea armelor.

Românilor știind, că e pace s'au așezat la pământ și scoțindu-și merindele se apucaseră să

prânzească, când la un moment dat din turnul bisericii rom. catolice, a fost arborată o flamură neagră. În acest moment Ighienii, cari erau postati în dărăptul Zlăgănenilor, ridicară puștile și deteră o salvă asupra Românilor, care fără nici o grijă își mâncau merindele.

În urma acestor salve au fost omorâți și răniți mulți dintre Români, cari se retraseră până în Troian, unde i-a aflat comandantul Dobra și i-a întors din drum. Când au reintrat Românilor în Zlagna, era mare învălmășală între Unguri, cari începură a vedea urmările nesocotitei lor fapte. Toți se pregăteau de o retragere din Zlagna, dar totuși până a nu putea Românilor pătrunde la piață, s'a dat foc bisericilor românești, poate cu gând, ca să-i oprească pe Români dela urmărirea lor. De aci s'a început arderea orașului Zlagna, împodobit cu foarte frumoase edificii publice și cu patru biserici, cari toate se prefăcură în cenuse, împreună cu multe locuințe private.

Ungurii cu mic și cu mare porniră spre drumul Bălgradului (A.-Iulia) și până ce Românilor se mai încercară să stingă focul dela biserici, ei ajunseră până din jos de Petringenii — de unde puteau acum auzi vuietul, cărora veniau în urma lor. Trei înși dintre gardiștii, cari mergeau la olaltă: Angyel Șorși, Ioan Pop de Bota adecă 2 Români oficianți și Sasul Kain asemenea oficianț camerar, prevăzând catastrofa, s'au ascuns sub un pod de drum fără de a fi văzuți.

Până a nu ajunge Românilor la acest pod, cei trei au ieșit la iveală, trecând Ampoiul și ajungând în pădure, s'au retras în Valea-mică, unde au aflat scut în locuința parohului Colini și așa au scăpat cu viața petrecând în oficii publice până la adânci bătrânețe.

În urma strigătelor Românilor și a fumului, ce se ridicase asupra Zlagnei, poporul din comunele învecinate Petringenii, Galați, Feneș și Presaca se alarmase și când ajunseră Ungurii la Presaca, fură încunjuțați de toate părțile oprindu-li-se drumul. Peste noapte ei fuseră ținuți sub ceriul liber, sub pază, însă mulți au scăpat sub scutul întunerecului și ajutați de câte vre-un Român, precum făcea popa din Meteșu, Ursa.

De aici a scăpat Béla Lukács ca prunc mic, repausat ca ministru.

În ziua următoare a urmat măcelul acelor nenorocite ființe, cari pentru păcatele altora din trecut suferiră moarte năpraznică, dată de poporul amărit de atâtea asupriri, cari le suferise va iobagi dela oficianții camerari în decurs de peste un veac.

Poporul din Presaca atât a fost de înversunat, încât în acele zile au căzut jertfă și unii Români călători și numai prin intervenirea lăncului, după câteva zile sosind acolo, s'au potolit excesele lor.

La întâmplarea aceluia măcel nici un tribun n'a fost de față, ci poporul și-a răzbunat în forma, cum face sclavul eliberat, și cauza principală a fost reținerea poporului în întuneric prin domni și legile țării, cari nu iertau Românilor să învețe carte. Cele întâmplări în Zlagna mi li-a povestit Ioan Pop de Bota, cel ce scăpase prin ascunderea sub pod și care fiind în suș în trupa maghiară a fost martor ocular. Tot așa mi-a enarat-o și nobilul Gheorghe Dobre din Zlagna, fratele ucisului tribun Petru Dobra, și apoi judele Kain, — Sasul. Când a ars Zlagna lăncul se afla în Câmpeni, de unde apoi în zilele următoare după catastrofa din Zlagna a pornit cu lăgărul său cătră Zlagna-Ighiu-Aiud-Felvincz și Turda.

Numai în Felvincz a dat de împotrivire și acel orașel a fost devastat.

Celelalte locuri, pre unde a trecut, au rămas intacte și poporațiunea lor neconturbată, pentrucă lăncul numai ordinea o doria și nici decum prădăciune. Dela Turda s'a întors lăncul cu lăgărul său în munții apuseni.

Rubin Patița.

Insemnări

În anul 1892 a apărut în editura lui W. Krafft din Sibiiu un volumaș de „Istorie de hazlii în dialect săsesc” de Ernst Thullner, pe vremea

aceea preot în comuna Dobârca, com. Sibiiului. Pe cele 84 pagini sunt câteva istorioare versificate de cuprins ușor și cu nuanțe mai mult sau mai puțin hazlii, scrise cu scopul declarat ca să producă distracție cetitorilor dela sate, cărora le este destinată această lectură ușoară. Una dintre aceste povești în versuri e intitulată: „Liberarea lui Christos” și are următorul cuprins:

În urmă cu mai multe sute de ani, pe când erau Sașii încă stăpâni pe Ardeal, s'au întrunit reprezentanții Sașilor cu aceia ai Maghiarilor în Cluj la consfătuire prietenească, cu care prilej au și încheiat ei între ei pace. Pe spartul tărugului, după ce își petrecuseră în voie bună și cu veselie, își aduce aminte comesul Sașilor, că toate ar fi bune, dacă n'ar ști pe Christos tot în posesiunea Turcilor păgâni. Pentru aceea el și face înainte de despărțire propunerea, ca să se trimită o deputațiune compusă din reprezentanții celor trei națiuni, săsească, maghiară și română, la Ierusalim, ca să câștige pe vre-o cale oarecare pe Christos dela Turci. Propunerea e primită cu multă însuflețire și deputațiunea se pornește la drum. Ajunși la locul destinațiunii văd însă, că Turcii au așezat strajă la mormântul Domnului și d-nii deputați se retrag toți cu frică. Cel dintâiu, care își vine în fire e Maghiarul și el îndeamnă și pe ceilalți să nu fugă, ci să fie cu curaj.

„End krich: A' kardal Ki! A' fegyvert le!

„Es rajta! Menjünk, vágjunk le

„Tán nem félsz, bakszász? Teringette!”

Dar Sasul șoptește încet: „csitt!” și-l roagă să nu facă sgomot, nu care cumva să prindă Turcii de veste. Mai bine vor merge la un avocat iscusit, pe care îl vor plăti bine, și care de bună seama le-a câștiga cadavrul lui Christos, de ar ști bine, că merge cu reclamațiunea până la Împăratul.

Românul însă, care până aci a tot tăcut, face o judecată scurtă și încheie povestea cu următoarele cuvinte:

„No wes, moi Sas, tu jescht un prost,

„Schi prostru tata tou a fost”,

„Sot draf der Blöch, „Io am gindit,

„Tu jescht cu minte, da n'am getschit.

„Lasaz pe mine, ine duc singur

„Ascha ketre sare, schi il fur”.

În caracteristica celor trei naționalități este de sigur ceva adevăr, dar nu pentru povestea aceasta am remarcat broșura din chestie, ci pentru introducerea ce o face autorul istorioarelor hazlii. După ce se scuză pentru îndrăzneala de-a ieși în public cu colecția sa, arată motivele, cari l-au îndemnat a-și stânge versificările sale într'o broșură modestă și între cari cel mai ponderos motiv ar fi lipsa de cărți potrivite pentru lectura țăranelor dela sate. Lamentează apoi, că țăraniilor lor nu citesc, ci mai bine își petrec serile lungi de iarnă cu clevetiri în șezători. La întrebarea, care poate fi cauza acestei letargii spirituale, face pe un octogenar să dea următorul răspuns:

„D-ta, domnul meu, vrei ca țăranelor să citească mai mult, dar după părerea mea apuci lucrul tocmai dela coadă. Mai întâiu trebuie dedat țăranelor ca peste tot să citească, prin urmăre trebuie să-i dați o astfel de hrană, care-i priește și pe care o poate mistui, și numai după aceea să i-se deie o hrană spirituală din ce în ce tot mai delicată și mai fină. Un stomac, care s'a hrănit numai cu „mămăligă cu brânză”, nu poate suporta pastetele. Unui astfel de stomac i-se dă mai întâiu mămăligă cu brânză, apoi „tocană”, mai târziu „plăcintă cu mere” și în sfârșit, după ce s'a dedat cu bucate mai fine, i-se poate da și pastete”.

Autorul recunoaște că a început cu mămăligă și nu avem cunoștință să fie evaluat până la pastete. După toată aparințele însă credem că numai la tocană a ajuns.

Dar ce constatări ar trebui să facem noi, dacă unul dintre cei mai capacitați și mai naționali conducători ai compatrioților noștri sași, a fost necesitat a face astfel de constatări despre poporul său care are o cultură de veacuri?

Ioan Băilă.

Economie — — Industrie — — Comerț —

Problemele clasei noastre de mijloc

În discuția noastră am spus, că meseriașii dela sate rămân niște cârpaci toată viața. Nu vrem să rămănem datori cu explicarea acestei afirmațiuni și o facem acum, fiindcă avem cea mai bună legătură, după-ce am arătat în articolul precedent greutățile, ce le întâmpină meseriașii noștri la orașe, precum și greșelile mai mari, ce le comit ei înșiși.

Două împrejurări mai însemnate determină pe unii dintre tinerii meseriași a se refugia la sate. Una e lipsa de pregătire temeinică, cealaltă considerațiuni materiale. Nerăbdători, cum sunt tinerii noștri meșteșugari și doritori de a se vedea cât mai în grabă măiestri independenți, simțind ei, că capitalul lor de tot minimal, atât în privința morală, cât și în cea materială, nu e suficient a face carieră în oraș, unde ai de-a lupta cu concurență pe de o parte și cu cerințele mai rafinate ale clientelei pe de altă parte, apucă calea cea mai lesnicioasă și se așează în cutare ori cutare sat. Alții iarăși nu se pot despărți de satul lor natal, fiindcă acolo au posesiune: o răscioară, două-trei fășii de pământ. Preferă deci a subordona meseria plugăriei. Ce poate urma din astfel de combinație, e ușor de prevăzut. Meseria îl deranjează la plugărie, plugăria la meserie.

Meșteșugarii, cari se determină a fugi de probleme mai grele ce le impune viața de oraș, prin astfel de considerațiuni secundare, un sunt făcuți din aluat bun. Dacă merg la sate de teamă că nu vor putea face față cerințelor, ce le impune meseria la oraș, singuri recunosc, că nu sunt destul de bine pregătiți, iar dacă nu se îndură să-și vândă casa părintească și fășiile de pământ, ca cu suma realizată din ele să se ajute la meseria, dovedesc, că sufletul lor e mai mult legat de plugărie, decât de meșteșugul lor. Cei din urmă se vor și nizuși mai mult a investi tot câștigul lor în economie, iar meseria o neglijează din ce în ce tot mai mult, până se trezesc cu câteva capete de vite ori niște pământuri cum-părate, dar cu meseria dusă la sapă de lemn.

Dacă mai considerăm și împrejurarea, că la sate cerințele clientelei sunt tot aceleași și țăranul conservator din fire nu dă meseriașului nici un indemn spre lucruri nouă, mai moderne, e lucru natural, ca meșteșugarul să stea pe loc cu meșteșugul lui și cum începe azi, așa să și sfârșească peste 20—30 de ani.

Stagnarea aceasta însă se numește cârpăci în raport cu progresele, ce le realizează ori ce fel de meserie la orașe. Prin urmare și meseriașii, cari nu țin pași cu lumea, sunt cârpaci.

Din cele expuse până aci nu rezultă nici de cum, că am fi dușmani ai așezării meșteșugarilor noștri la sate. Dimpotrivă! Recunoaștem, că în unele privințe e chiar de dorit aceasta. Prin așezarea meseriașilor noștri la sate i-se înlesnește poporului procurarea obiectelor trebuincioase și i-se cruță multe drumuri la oraș și spesele împreunate cu ele. Și prin asta se mai înfăptuește în neapărată apropiere a țăranului pilde vii despre valoarea meșteșugului și prin nimic nu l-am putea convinge pe țăran, despre ceea ce dorim, ca tocmai prin aceste pilde.

Ca pilda să aibă însă efect bun și rezultate mulțumitoare, trebuie să fie ea înșiși bună și cât se poate de perfectă. Câtă vreme însă meseriașii noștri se vor determina la alegerea între sat și oraș numai de considerațiile sulate mai sus, pildele ce ei sunt chemați a le da, numai bune nu se pot numi.

Dar chiar presupunând, că unul sau altul dintre meseriașii așezați pe sate înleznește la începutul carierei condițiunile ce le cerem noi, tot nu putem fi mulțumiți numai cu atât. Omul are continuu lipsă de dezvoltare în același raport, în care se desvoltă viața noastră ca totalitate.

Și e bine știut, că în timpurile noastre, tocmai pe terenul industriei și al comerțului, se fac cele mai mari progrese. Dacă prin urmare meseriașul, îndeosebi cel dela sate, nu va ținea so-

coteală de aceste progrese, e absolut cu neputință pentru el, ca să existe.

El trebuie deci să folosească și să caute chiar ori ce prilej a se informa despre noile invențiuni, făcute la uneltele și aparatele meseriei lui, precum și la materialul trebuincios. Să știricească izvoarele de procurat cele mai favorabile, și să se folosească și el de creditul industrial-comercial, care se uzează acum în toată lumea.

Precum nu-și poate lăsa sula sau cuțitul lui să ruginească, așa nu-i iertat să se lase nici pe sine a prinde rugină. Dacă știe carte, să-și procure foi de specialitatea lui, iar dacă nu s'ar putea folosi de cele scrise, să întrebuințeze zilele lui de recreație și sărbătorile spre a cerceta câte un prieten dela oraș, care ușor îi poate da sau procura informațiuni asupra celor dorite de el. Prin astfel de rize, s'ar închege și prietenie între unii și alții, iar la meseriași, prietenii sincere, au mai mare valoare decât la domni bunăoară, căci nu arareori rezultă din ele întovărășiri de afaceri rentabile.

Am arătat până acum în linii generale datorițele ce le au meseriașii, față de ei înșiși, cât și față de națiunea lor.

Ei sunt cei dintâi chemați a da tagmei lor prestigiul, ce i-se cuvine. Numai în al doilea plan vine societatea, care deasemenea are datorință și puțință de a-i ajuta în activitatea lor.

Ioan Băilă.

Instituțiile agricole

În interesul înaintării și bunăstării, din toate punctele de vedere, ale unui popor, se recere întrebuințarea tuturor mijloacelor legale și morale.

Nime nu poate să tragă la îndoială adevărul, că cu cât se întrebuințează mai multe din aceste mijloace, cu atât înaintarea și bunăstarea va fi mai îmbucurătoare.

Cu considerare deci la acest adevăr, întrebuințarea tuturor mijloacelor e de necesitate imperioasă, căci acel popor, care nu ține seamă de toate mijloacele, cari fie în măsură mai mare sau mai mică contribuie la înaintarea lui națională, culturală sau economică, e un popor inconștii, e un popor nematur, deoarece el săvârșește nu numai greșala, dar și păcatul că lucră împotriva adevăratelor lui interese, ceea ce bineînțeles, nu ar fi iertat să se întâmple.

Între popoarele cari nu întrebuințează toate mijloacele de cari vorbim, e și poporul nostru.

Aceasta e un mare rău. Explicarea o aflăm în insuficiența de cultură a țăranului nostru, care nu știe, nu poate să înțeleagă glasul vremurilor de acum.

În astfel de împrejurări e cel mai firesc lucru, e nediscutabila datorință a tuturor intelectualilor noștri, dintre cari locul prim revine profeților și învățătorilor, ca ei, conduși de cele mai bune și curate intenții, totdeauna, de câte ori numai trebuința cere, să dea mână de ajutor țăranului român.

La noi în Ungaria sunt diferite instituții agricole, cari stau sub controlul ministerului de agricultură. Aceste așezăminte, în cea mai mare parte a lor, stau grațuit la dispoziția tuturor, cari li se adresează, cerându-le opiniunea în anumite chestii de agricultură, economie, etc.

Din aceste instituții, amintim următoarele:

1. Stațiunea de fiziologie și patologie a vegetalelor, în Magyaróvár. Să ocupă cu studiarea din punct de vedere fiziologic și patologic al vegetalelor și cu conducerea măsurilor de apărare în contra morburilor acestora.

2. Stațiunea experimentală de cultivare a plantelor, în Magyaróvár. Cu concursul economilor face experiențe practice cu privire la soiurile și schimbările plantelor de cultură, tot astfel la probarea gunoierii.

3. Stațiunea de biologie și alimentațiunea animalelor, în Budapesta. Să ocupă cu studiarea alimentațiunii raționale a animalelor de casă, cu deosebită considerare la relațiunile din patrie.

4. Stațiunea ontologică, în Budapesta. Să ocupă cu studiarea insectelor păgubitoare și lățirea îndrumărilor pentru nimicirea lor.

5. Stațiunea experimentală de viticultură și institutul central de ampelologie, în Budapesta. Se ocupă cu studiarea culturii viței de vie, pă-

strarea vinurilor, morburilor viței de vie și apărarea din punct de vedere științific în contra lor.

Toate instituțiile agricole dela noi sunt susținute din bani publici, din budgetul ministerului de agricultură. La susținerea lor deci, contribuim și noi Românii și astfel avem tot dreptul, că la caz de lipsă să ne și folosim de ele, care drept, de altcum, nime nu ni l-a tras la îndoială.

Au însă țăranii noștri cunoștință despre existența acestor așezăminte? Durere, răspunsul e negativ, și din acest motiv ei nici nu pot să se bucure de foloasele, ce ele le ofer.

Că țăranul nostru nu are cunoștință despre existența instituțiilor din chestiune, din mai multe puncte de vedere e explicat, aceea însă e o anormalitate, că mulți, foarte mulți intelectuali români încă nu știu nimic despre existența acestor așezăminte, ceea ce în zilele de acum, când lupta, mai cu seamă pe terenul economic, considerând deosebita ei importanță e atât de înverșunată, de nervoasă chiar, e foarte nefavorabil pentru neamul nostru.

De ex. stațiunea experimentală de viticultură și institutul central de ampelologie, în anii 1903—1906 în 1105 cazuri a dat, în mod grațuit îndrumări de apărare în contra morburilor viței de vie, iar stațiunea de fiziologie și patologie a vegetalelor, în anul 1909 în 1220 cazuri a dat anumite povețe exclusiv economilor. Aceste fapte concrete, apoi și aceea, că din străinătate, la acum numita stațiune au venit 974 întrebări cu privire la morburile vegetalelor, — în mod evident dovedește deosebita însemnatate, ce ele reprezintă.

În interesul neamului nostru, e foarte de dorit, ca și noi să ținem seamă de aceste instituții agricole. Mai cu seamă cu ocaziunea prelegerilor noastre populare totdeauna să se vorbească despre folosul, ce ele aduc.

În această direcție, însoțirile noastre economice și agricole au datorința să facă primii pași.

Credem apoi, că și conferențiarul economic al „Asociațiunii” încă ar trebui să se ocupe cu instituțiile aici relevate.

Alex. Țințariu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 2 Martie 1911.

De-ale noastre.

Restaurarea antistiei comunale în Cermeiu. Fruntașul țăran Florea Șandor din Cermeiu ne scrie, că în 22 l. c. s'a ținut acolo alegerea antistiei comunale. La postul de primar (birău) au recurs doi români și un ungar. S'au dat de tot 650 voturi. Din partea Ungurilor agitația a fost la culme. Fiecare Ungur avea câte două voturi, căci și-au câștigat plenipotență dela toate văduvele. Toți domni, toți jidovii și toți slujbașii au fost în contra noastră. Cu toate acestea bravii noștri Români din Cermeiu, unindu-se cu toții în jurul steagului nostru național au învins cu 72 de voturi, alegând de primar pe vrednicul Român *Avram Ispas*. Văzând Ungurii înfrângerea lor, au intervenit la protopretore, ca să amâne alegerea celorlalți membri pe timp neteterminat. Cu tot protestul Românilor protopretorul le-a făcut Ungurilor pe voie și astfel alegerea antistiei s'a amânat pe alte vremuri. Nădăduim însă, că bravii noștri Români din Cermeiu vor fi la locul lor și în ziua când se va alege antistia.

Un protopop slab. Preoții gr.-cath. din tractul Surducului (dieceza Gherlei) erau îndatinați a vedea pe sigilul oficios protopopes crucea, semnul învingerii lui Hristos, fața creștinismului și unica mângâiere a neamului românesc din Ungaria, căci de acest semn încă nu s'au putut atinge cei ce bucuroși ne-ar șterge de pe fața pământului.

Protopopul tractual însă: Vasiliu Pop, cum se mai numește și: „Husmezanul”, sau: „de

Husmezeu" (nemeş cu 3 pruni în grădină) delatură acest semn al lui Hristos de pe sigilul oficios așa numai „proprio motu“, și-l înlocui cu circumscriptia: „Szurduk kerületi gör. kat. esperesi hivatal pecsétje“. Am zis, că a comis această faptă regretabilă „proprio motu“, pentru că publicul românesc n'are știre, despre aceea, că măritul ordinariat de Gherla să fi ordonat providerea sigilelor oficioase cu circumscriptii maghiare.

Așadară de unde își arogă atâta putere Părintele protopop, de cutează să atenteze la scumpa limbă a scumpei noastre biserici?

Pentru că e dublă crima, ce o-ai comis părinte topoape! Crimă în contra dreptului limbii române, care o-ai supt deodată cu laptele mamei dumitale, pentru care crimă națiunea română te pecetluiește cu însuș „hivatalos pecsét“-ul dumitale. Iar pentru crima comisă contra crucei delaturate de dumneata de pe sigilul oficios, dacă nu te-a trage la răspundere superioritatea bisericească, dimpreună cu aceea superioritate vei da samă înaintea Aceluia, care prin cruce a învins lumea.

In Someș cu sigilul murdar! Nu-ți mânji cu el părul cărunt pentru puținele zile, câte le mai ai! (C.)

Petrișeni la adunarea din Arad. Din comuna Petriș au luat parte la marea adunarea din Arad sub conducerea bravului român *Zenovie Iancu* următorii frați, aderenți ai partidului național român și bravi luptători pentru drepturile poporului român: *Ivanție Bedriag*, *Petru Popa*, *Simeon Chinez*, *Zenovie Chinez*, *Ioan Cosma*, *Iosif Vasica*, *Iosif Bianga*, *Petru Bianga* și *Nicolae Morariu*. Să trăiască.

Satisfacție nimerită. Marți, la 11 ore, deputatul dietal *dr. Șerban*, s'a prezentat la redactorul responsabil al fițiicei jidano-maghiare „Fogarás és Vidéke“, librarul *David Thierfeld*, cerându-i deslușiri, referitor la unele atacuri ce i-s'au făcut în numita fițiică. Neputând obține deslușiri categorice, *dr. Șerban* a regulat pe numitul „redactor responsabil“ *David Thierfeld* cu — bičiușca, în propria-i prăvălie. La o jumătate de oră după aceea, trecând *dr. Șerban* pe dinaintea prăvăliei lui *Thierfeld*, funcționarii comerciali ai acestuia — cinci la număr — i-au ținut calea înarmați cu ciomege. Smulgând un cârlig de închis rolete din mâna unui jidanel, *dr. Șerban* s'a apărut, împrăștiind pe voinicoșii.

— Dar de cumva nu se va lumina mai ușor, pe calea aceasta, bezna chestiilor noastre fâgărășene. S'a umplut paharul. Rp.

Cununie. Părinții *Solomon Giurcoane* cu soția sa *Eva* și *Gheorghe Lupuțiu* cu soția sa *Silvia* ne anunță cununia fiilor *loc Cornelia Giurcoane* cu *d. Emil T. Lupuțiu* care se va celebra în biserica ort. română din Temeșești la 19/4 Martie a. c. după amiază la orele 2.

Felicitările noastre!

„Transilvania“. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra inseratului de astăzi al institutului de asigurare „Transilvania“.

Din patrie.

Dracul și moartea. În Trencsénselmec a avut loc o întâmplare extraordinară. O țărancă slovacă primise aviz dela poșta din Nagybitte să ridice cele 500 coroane ce le trimisese bărbatul său din America. Prezentându-se la poșta funcționarul de serviciu a îndrumat-o să aducă doi martori cari să dovedească indentitatea persoanei. Se duce acasă și roagă pe primar să-i stea în ajutor; dânsul însă i-a dat pur și simplu un atestat afirmând că în felul acesta va primi banii.

Femeia s'a dus liniștită acasă, așteptând cu nerăbdare ziua de mâine. Dar ce să vadă? La miez de noapte se deschide ușa și intră în odăita ei singuratică înfricoșata „moarte“ în tovarășia „dracului“.

Și storce promisiunea muierei, că banii ce i-a trimis bărbatul fiind câștigați pe cale necinstită, în noaptea viitoare să-i predeie „dracului“ că dacă nu, o să ajungă pe mâna „morței“ cumplite.

Femeia deprimată de scena înfricoșătoare de astă noapte pleacă a doua zi cu atestatul pri-

marului la poștă, spunând la întrebarea funcționarului de ce a venit numai cu atestat, că ei și altfel îi e tot una, fiindcă iată ce i-s'a întâmplat...

După aceasta, primind banii s'a dus acasă. Noaptea bine înțeles, se prezintă „dracul“.

Ce să facă biata femeie speriată? Decât să moară, cum o amenințase „moartea“ mai bine a dai banii. Când însă să plece d. „dracu“, în ușa îl așteptau doi jandarmi, cari au demascat și arestat pe d. primar, care pe calea asta vroia să-și însușească banii femeii.

Glumă fatală. În comuna Monosbel din com. Borsod, își petrecuse zilele trecute în cărciumă evreiască pădurarul *Ion Szöke* cu câțiva băieși croați, între cari se afla și *Johann Kacimann*. Depărtându-se într'un târziu societatea din cărcimă, *Szöke* și *Kacimann* gîmumiau, mai apoi se despărțiră veseli. Veselia era însă prea mare, decât să se fi putut despărți pacinic. *Szöke* avea chef de glumă și din vorbă'n vorbă tot rîzând, amenință pe prietenul său cu pușca. Acesta fără nici o teamă își desface pieptul și-i strigă: „Dă aci, dacă ai curaj!“ În momentul acesta se descarcă arma, iar *Kacimann* cade fără suflare.

Jandarmii arestară pe pădurarul criminal.

Hoț de scrisori. Șefia postală din Novisad, observase, că de câteva zile foarte multe epistoale se pierd. Provoacă deci poliția să cerceteze afacerea. Trecură câteva zile însă, fără să se dea de urma hoțului, pîn' ce nu observase ieri un polițist pe tînărul oficianț *Ioan Unsîn*, deschizând o lădiță cu cheie falsă și luând la sine conținutul ei.

Dus la poliție, *Unsîn* recunosc, că din Decembrie începând, mai multe cutii poștale a deșertat, vrînd să se folosească de câteva corespondențe ce i-se păreau prețioase.

Unsîn face impresia unui ramolit.

El a fost arestat.

Leacul tuberculozei. Când auzim vestindu-se de un nou leac împotriva celei mai neiertătoare boale, care poate unica bîntuie fără să i se fi putut pune zăgaz, îl privim cu mare neîncredere, deși ne pătrunde un fior de bucurie, de nădejde, citind despre acel medicament neprețuit. Iată ce deslușiri dă însuș descoperitorul, *d. dr. Coloman Széll* medic la spitalul din Dobrișin:

De aproape un an experimentez ca să aflu leacul pentru vindecarea tuberculozei. Am intenționat să aflu un asemenea medicament, care pe deoparte să pietrifice plomânul bolnav, pe de altă parte să aibă puterea de a distruge microbii și de a produce oxigen.

E doar îndeobște cunoscut, că cei mai fericiți de tuberculoză sunt lucrătorii în gips, vărarii și spărgătorii de pietri, căci aceștia respiră var în abundență. Știind aceasta medicii să năzuiesc să varifice plămânii celui oficos.

Acesta mi-a fost punctul de plecare, când mă ostentiam pentru compunerea acestui medicament. Acum e gata. Este compus din calcium hiperchlorat, guaiacolum punisimum și din fibrin. Forța medicinei e calciumul, avînd puterea de petrificare, iar chlorul ucide microbii și produce oxigen în organism. Astfel înlocuiește munca plămânului bolnav și dă apetit. Fibrinul ajută bolnavilor, cari varsă sânge. Medicamentul nu e ser, ci este hap în greutate de 5 centigrame.

CRONICA EXTERNĂ

Cabinetul Monis

Senatorul *Anton Monis*, a primit misiunea de a forma noul cabinet. Dânsul a compus deja lista ministerului său în modul următor: *Monis*, președinte și ministru de interne; *Jeanneney*, justiție; *Cruppi*, externe; *Berteaux*, războiu; *Delcassé*, marină; *Caillaux*, finanțe; *Steeg*, instrucție; *Dumont*, lucrări publice; *Poirrier*, comerț; *Massé* ori *Boncaur*, agronomie; *Messiny*, colonie; *Viviani* ori *Boncaur*, muncă. Mai departe se va înființa un portofoliu al poștelor, pe care îl va ocupa *Channet*.

Membrii comitetului sunt toți Combiști, aderenți de-ai lui *Malvy*, care prin interpelația sa, a provocat căderea lui *Briand*. Această împrejurare va împrumuta de aici înainte politicii franceze un

caracter radical. Acest caracter este asigurat cu atât mai mult, că *Monis* la formarea cabinetului său, a dat atenție și socialiștilor, ca *Viviani* și *Millerand*, pe cari *Briand* i-a propus, să fie excluși.

Politica noului guvern, se va arăta mai ales pe terenul instrucției publice, unde va introduce peste tot învățământul laic, și va da poate lovitură de moarte învățământului bisericesc. Indulgența lui *Briand* față de cler, a fost cauza căderii lui, căci dânsul purta o politică în anumită măsură oportunistă, nădăjduind, că cu timpul îi va succeda să ajungă la un acord cu Vaticanul. Dar declarațiile unui bărbat al Vaticanului, apărute în „Corriere della Sera“ au arătat în mod hotărît, că nu este speranță de o astfel de înțelegere.

Noul cabinet, care este un rezultat al stângei extreme, va fi în teorie un cabinet *Combes*, care însă în practică va fi străbătut de firea și temperamentul mai puțin vehement al șefului său, *Monis*.

Mai rămâne încă un lucru de constatat asupra viitorului cabinet, în sânul căruia este și *Delcassé*. Noul ministru de marină până acum a fost referentul rezortului de marină. De bună seamă, că acesta va căuta să-și continue politica sa inaugurată deja ca referent, care culminează în tendința de a concentra flota Franței în apele Mediteranei. Aceasta ar însemna dezvoltarea flotei franceze paralel cu cea engleză. Se știe, că *Delcassé* a fost aderentul unei cooperări a acestor două flote. O parte a presei engleze însă a protestat în contra acestei niuzințe a lui *Delcassé* și a avertizat guvernul englez, ca să nu se lase răpit la o politică riscată prin *Delcassé*. Cu toate, că guvernul englez arată o aversiune față de o astfel de politică, totuși intrarea lui *Delcassé* în noul guvern a inspirat îngrijorări atât cercurilor franceze cât și engleze.

Monis a prevăzut aceasta și de aceea a oferit portofoliul de externe lui *Ribot*, despre care s'a știut, că este un bărbat, care nu se lasă influențat ușor de altul. *Ribot* însă n'a primit, fiindcă era convins, că *Delcassé* va lucra într-ocolo, ca să-l îndemne la o politică agresivă.

Gruppi, noul ministru de externe dă cea mai puțină garanță în privința aceasta. Drept aceea în lumea politică franceză cabinetul lui *Monis* este privit ca un guvern de tranziție, căci *Clemenceau*, care n'a uitat încă pe *Delcassé*, va căuta cu orice preț răsturnarea guvernului.

RECURSIVITATE

Cea mai mare colecție de pureci. Baronul *Valter Rothschild* din Londra e renumit în lumea științifică ca un zelos colectant de animale. Grădina sa zoologică se bucură de un renume universal și spre îmbogățirea ei sunt angajați vânători în toată lumea. După „Kosmos“ baronul, mai nou s'a dedicat cu predilecție colecției de paraziți și încă unora dintre cei mai puțini iubiți: **purecilor**. Colecția lui cuprinde peste 2000 soiuri de pureci, cari trăiesc pe corpurile animalelor sugătoare și paserilor. Cu toate acestea îi mai lipsesc unele soiuri. După ce străduințele lui de a câștiga un purece din ținuturile arctice au fost zadarnice, a dat un anunț în zărele din Canada, în cari promitea prețuri mari pentru un purece. În curând după acest anunț a primit dela un vânător din Canada o sticlă sigilată, în care se aflau patru pureci de pe corpul unei vulpi arctice, a căror veritabilitate și loc de prindere era dovedit prin acte oficioase alăturate la pachet. Vânătorul fericit a primit pentru această îmbogățire a colecției sale de pureci 3000 franci. Studiul acestor animale neplăcute este nu numai interesant din punct de vedere biologic, dar și de aceea, că prin corpul lor și firea lor călătoare transmit și boalele contagioase. După cercetările mai noi ale unei comisii engleze purecii sunt și propagatori ai ciumei. Mai primejdios este în privința aceasta așa numitul purece de năsip (*Sarcopsylla penetrans*) originar în India și America de sud, dar trecut și în Africa. Femeiușca acestui soi de purece se vără cu capul în corpul animalelor, dar mai ales sub unghiile oamenilor și se umflă până în mărimea unei mazere, cauzând dureri cumplite.

Ultime știri

Alegerea de protopop în Brașov. Ni-se telegrafiază: Azi, Joi, în 2 Martie s'a ținut la Brașov alegerea de protopop sub conducerea comisarului consistorial, protosincelul dr. Eusebiu Roșca.

Dintre candidați a întrunit dr. Vasile Saftu parohul Brașovului 28, Ioan Hamsea protopop în Zărnești 36 și Vas. Domșa protopop în Orăștie 2 voturi.

Modificarea Constituției bosniace. Delegațiunea austriacă a început discuțiunea creditului pentru Bosnia. Deputatul Tresic a cerut, ca și reprezentanții Dietei bosniace să asiste la delegațiuni. Principele de Scharzenberg s'a opus însă la această moțiune, zicând că nu trebuie să se prejudicieze soluțiunea chestiunii pozițiunii viitoare a provinciilor anexate.

Oratorul a depus o moțiune tinzând la complectarea Constituției bosniace.

Funeraliile ministrului de războiu al Franței. Funeraliile naționale făcute generalului Brun, ministrul de războiu, au fost impozante. Președintele republicii, miniștrii și corpul diplomatic au venit la ministerul de războiu să salute cosciugul. D. Briand a făcut elogiul generalului Brun, zicând că a murit ca un Francez și un bun soldat.

Corpul va fi transportat la Marmande, unde se va face înmormântarea.

Impăratul Francisc-Iosif și jubileul unității italiene. După „Perseveranza“ din Milano, numai în urma intervenției stăruitoare a lui Wilhelm II. Impăratul Francisc-Iosif a putut fi înduplecat să treacă peste dorința Papei și să hotărască trimiterea arhiducelui moștenitor Francisc-Ferdinand, să-l reprezinte la Roma, la serbările jubileului unității italiene.

Logodirea fiicei Impăratului Germaniei. Din faptul, că unica fiică a Impăratului va însoți pe suverani în călătoria la Londra, -- cu prilejul desvelirii monumentului reginei Victoria, -- se deduce, că e vorba de logodirea ei cu un prinț, aparținând casei regale engleze.

Vizita moștenitorului german la Roma. Ziarul „Corriere della Sera“ aduce vestea, că moștenitorul german nu va vizita cu prilejul serbărilor pe Papa și nici n-a primit vre o invitație de la Vatican.

Exportul cărnei în Austro-Ungaria. În România, ministerul de externe a comunicat ministerului de domenii, că a fost încunoștințat de guvernele austro-ungare că s'a dat ordin organelor vamale și veterinare să se prezinte azi la abatoriul din T.-Severin spre a asista la tăerea vitelor, ce urmează să fie exportate.

În acest scop, guvernele austro-ungare au dat delegație d-lor Felméri, secretar și Rulf, veterinar referent pe lângă ministrul de domenii din Budapesta.

Acești funcționari superiori au și sosit la T.-Severin.

Imediat ce ministerul român de domenii a fost încunoștințat de hotărârea guvernelor austro-ungare, a dat ordin ca tot personalul să se prezinte cu începere de azi la abator și să înceapă tăerea și exportul.

Cu începere de azi, prin urmare, începe să se facă primele exporturi de carne în Austro-Ungaria, în urma convenției dintre ambele state.

Jefuirea unei diligente poștale. Din Varșovia se anunță: O bandă de hoji a atacat diligența poștală lângă Radom. Vizitiul și factorul au fost omorâți.

Hoji au furat 50.000 ruble.

Agravarea situației internaționale. „Daily Graphic“ scrie următoarele:

Europa se află în preajma unor evenimente grave, dacă am putea să dăm crezământ svonurilor ce se răspândesc în această privință. Guvernul italian crede, că a sosit momentul oportun spre a-și realiza aspirațiunile sale asupra Tripolitaniei, cu atât mai mult, cu cât aliații săi probabil că nu-i vor crea difilcultăți. Franța și Rusia sunt ocupate în Persia și Maroc. Ar rămâne deci numai Anglia, însă opinia publică engleză de sigur că nu va tolera, ca Italia să acapareze Tripolitania.

Femei în oficii publice. Guvernul din Norvegia a hotărât să înainteze Camerelor un proiect de lege, în urma căruia să fie admise femeile în oficiile publice. Excluse vor fi numai dela posturile de ministru, preoți, diplomație și miliție. Proiectul își are aprobarea tuturor miniștrilor, afară de cel de comerț.

Chestiunea ofițerilor evrei în armata germană. Reichstagul a continuat discuțiunea bugetului armatei.

D. Groeber declară, că trebuie să domnească o perfectă egalitate confesională în armată, căci în războaiele purtate Evreii si-au arătat toate calitățile.

D. Osan, în numele librarilor naționali, protestează contra cuvântărei insultătoare din ședința trecută a d-lui Raab. Numai capacitate individuală trebuie ținută în seamă, spre a se judeca membrii armatei, chiar de ar fi Evrei.

D. Kopsch, din partidul poporului declară insuficiente declarațiunile ministrului de război, cu privire la chestia Evreilor în armată.

Ministrul insistă pentruca ofițerii să se abțină de a face politică și să nu exercite o presiune parlamentară. Ministrul nu are nevoie să fie sfătuit a nu face distincțiuni după confesiunea sau starea civilă a ofițerilor și sub-ofițerilor; țara n'are soldați catolici, protestanți sau izraeliți, ci numai germani.

Perchiziții la Petersburg. Poliția a făcut o perchiziție la domiciliul directorului societății „Westinghouse“, confiscând diferite documente compromițătoare. Se afirmă, că mai mulți consilieri comunali au fost mituiți.

Demisia profesorilor și eliminarea studenților ruși. Ministrul instrucțiunii publice a primit demisiunea a 12 profesori dela Universitatea din Moscova și a eliminat: 67 de studenți dela Universitățile din Petersburg, 75 dela cea din Moscova, 148 din Kharkow, Noworossisk, Kiew și Varșovia, pentru că au luat parte la desordinele universitare.

Vântul ucigaș. Doauă cazuri de necrezut, aproape identice se anunță. Unul din Bradford iar celalalt din Walsersenthal.

Cel din Bradford e următorul:

O fetiță se juca în curtea școlii. Deodată venise un vârtej puternic, care a ridicat-o în slavă înainte de a se putea adăposti în edificiul școlii și dela o înălțime de 7 metri a izbit-o cu putere de pământ. Fetița sdrobotă după câteva ore de chinuri cumplite și-a dat sufletul.

Cel dela Walsersenthal deși e tot atât de dureros e ceva mai natural. De câteva zile nu mai conține viforul și ninsoarea în această vale. Și aci vântul a ridicat un copilăș de școală și l-a isbit în adâncime, unde s'a înecat în zăpadă.

În jurul vizitei sultanului la Salonic. Sultanul Mohamed va pleca la 28 Aprilie cu vasul de războiu „Heire“ din Barbarossa la Salonic. Dânsul va fi însoțit de moștenitorul tronului Iussuf Izzedin, Alchedin efendi, 2 fii al Sultanului și marele vizir Hachy pașa. La Salonic se fac mari pregătiri în vederea vizitei Sultanului.

Apropiata cădere a cabinetului Canalejas. Din Madrid vine știrea, că chestia religioasă a ajuns iar la ordinea zilei, amenințând pozițiunea cabinetului Canalejas.

Guvernul a hotărât să aducă chestiunea în discuțiunea parlamentului.

Nota Vaticanului, al cărui text se va publica astăzi, a zădărnicit continuarea tratativilor între Vatican și guvernul spaniol.

Astăzi se va ține un consiliu de miniștrii, în care toți miniștrii în afară de ministrul de finanțe își vor exprima încrederea lor în politica lui Canalejas.

Ministrul de finanțe aparține aripei drepte a partidului liberal, a cărui atitudine e dubioasă.

Se crede, că izbucnirea crizei ministeriale e iminentă.

O invenție cumpărată cu 25.000.000 cor. Inventatorul James Hodgkinson din Salford (Anglia) proprietarul fabricii de mașini de acolo, a vândut cea mai nouă invenție a sa Statelor-Unite cu prețul fabulos de douăzecișicinci milioane de coroane.

E vorba de un aparat, complicat de altfel, care însă face revoluțiune în industria de sare. Invențiunea o să reducă cât mai curând prețul sărei la minimum posibil.

Forța invențiunei este faptul de a produce în acelaș timp de cinci ori atâta sare, ca până acum, iar puterea de muncă se va reduce la minimum, lucrând aparatul aproape automatic. Munca lui Hodgkinson de 4 ani cu zi cu noapte, dă roade îmbelșugate precum vedem, nu numai pentru el, ci și pentru întreaga lume, căci în urma invențiunei lui, prețul sărei o să scadă și la noi în mod simțitor.

Este însă întrebarea, dacă folosul îl va trage și publicul, ori numai Statul, care a monopolizat, acest articol trebuincios.

Groznică dramă familiară. Nevasta băieșului Kritsch din Spiesen a nebunit și a exterminat întreaga sa familie.

Când bărbatul s'a dus la slujbă, nefericita mamă într'un acces de nebunie și-a strangulat în somn trei copii, la al patrulea i-a tăiat gâtul cu briciul, iar pe cel mai mare l-a otrăvit cu Lysol.

După ce și-a terminat opera cumplită de exterminare s'a sinucis.

În stabilimentul de baie e o compătîmire generală pentru tatăl nefericit.

Ideia generalului Gallifet. Fostul deputat bonapartist Lasici cu ocaziunea publicării memoriilor lui Waldeck-Rousseau ne istorisește în „Martin“ o nostimă caracteristică despre generalul Gallifet.

Într'o zi, pe când se debătea procesul Dreyfus, Gallifet, ministrul de războiu al guvernului Waldeck-Rousseau, foarte agitat îl întâmpină cu următoarele cuvinte: „Lașici, dumneata nici nu bănuiești măcar, cine m'a vizitat azi. Însă nici nu-ți bate capul, îți destăinuiesc, că mi-a făcut vizită ministrul plenipotențiar german, contele Münsler“ -- și adaugă: „O idee nebună mi-a năzărit prin creeri, era să-l arestez și să telegrafiez împăratului său așa: „Ambasadorul Majestății Voastre a făcut niște neghiobii formidabile. Îl desvălesc în public de nu ne restituiești, Alsacia-Lorena!“

La asta Lașici îl întreabă: „De ce n'ai trimis telegrama?“ „De ce? Fiindcă în cazul când ar fi urmat împăratul acestei provocări, pe mine m'ar fi împușcat, ca pe un individ periculos pentru republică.“

Fraude la un regiment francez. La regimentul 8 de dragoni din Luneville, în Franța, s'au descoperit fraude însemnate. Mai mulți ofițeri de administrație au fost arestați. Fraudele, cari se ridică la suma de 100.000 lei, au fost comise de un subofițer, care astăzi nu se mai află în viață.

Un monument pentru Tolstoi. Din Petersburg, vine știrea, că cunoscutul artist Rjepin și alți admiratori ai lui Tolstoi au lansat ideea să se ridice un monument marelui scriitor. Rjepin elaborase un proiect de monument, reprezentând pe Tolstoi călare. Acest proiect n'a fost primit, rămânând să se zidească o capelă pe mormântul lui Tolstoi, în care se va așeza bustul marelui scriitor.

O mie de cununii într'o zi la Viena. Carnavalul din anul acesta a ținut recordul căsătoriilor. Dumineca aceasta s'au celebrat în Viena 1000 de cununii. Într'o singură biserică s'au celebrat 20 de cununii, așa că serviciul din divin a trebuit să fie suspendat.

Impotmolirea unui vapor austriac. Din cauza ceței de pe marea Adriatică, s'au întâmplat eri mai multe accidente. Vaporul „Hohenlohe“, al Lloydului austriac, având pe bord 90 de pasageri, s'a înămolit pe un banc de nisip lângă insula Lissa.

Pasagerii au fost cuprinși de o mare panică. Comandantul vaporului i-a liniștit. Sosind câteva vapoare în ajutor, atât pasagerii cât și echipajul au fost salvați. Vaporul „Hohenlohe“ a suferit stricăciuni neînsemnate.

Scandal în camera turcă. În discuțunea de ieri asupra budgetului, ministrul de finanțe Djavid-bey a fost atacat de opoziție, pe motiv, că face speculă cu terenurile din împrejurimile câzărmei Taxim.

Deputatul grec Cosmidis, a întrebuințat expresii foarte violente față de ministrul de finanțe, spunând între altele, că ministrul utilizează terenurile pentru scopurile sale proprii.

La aceste cuvinte ale deputatului Cosmidis, se născu un mare tumult. Partizanii guvernului erau foarte agitați. Ei cereau excluderea deputatului Cosmidis.

Președintele a fost nevoit să suspendeze ședința. Marele vizir s'a retras cu ministrul de finanțe spre a conferi asupra acestui incident.

Marele vizir a chemat pe deputatul Cosmidis și i-a pus în vedere, că trebuie să retraceteze cele spuse.

La redeschiderea ședinței, deputatul Cosmidis a cerut scuze pentru ofensele aduse ministrului de finanțe.

În cursul dezbaterilor a luat cuvântul deputatul turc Lutti, atacând pe Evrei. Lutti se întreabă, ce caută Evreii în Turcia. Ei împiedecă progresul. Indiferenți față de interesele statului, Evreii nu cunosc alt scop, de cât să facă afaceri bune.

Conflicț pe chestia acordării legiunei străine. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ din Berlin scrie: Ministrul războiului exprimându-și indignaținea cu privire la atitudinea ziarelor germane, cari fac reclamă legiunei străine franceze, ziarul „Le Temps“ și alte câteva ziare franceze au văzut în aceasta o ofensă adusă armatei franceze. Avem datorită a respinge cu energie aceste impuțări și să reamintim ziarului „Le Temps“, că modul de recrutare al legiunei străine a ocupat în multe ocazii opinia publică în așa chip în cât să nu-și poată atrage simpatia lumii civilizate.

Acelaș ziar declară neîntemeiată știrea, cum că ar fi avut loc un diferend între guvernul din Posen și guvernul prusian și că guvernatorul va trebui să demisioneze; dezmințe în special aserțiunea, că legea de expropriere n'a fost aplicată până acum în conexitate cu proiectul ca un principiu prusian să-și ia reședința în noul castel din Posen.

Aviaținea militară rusă. Din Petersburg se telegrafiază ziarului „Times“, că comisia pentru apărarea națională, va cere un credit de 10 milioane spre a se da o întindere mai mare aviaținei militare ruse.

POȘTA REDACȚIEI

Priveagu. E prea cunoscută.
N. H. Slabă.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

2 Martie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kigr. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa — — — —	23'85—24'20
Din comitatul Albei — — — —	23'20—24'—
De Pesta — — — —	23'30—24'10
Bănățănesc — — — —	23'20—23'35
De Băcica — — — —	22'45—24'05
Secară de calitate I. — — — —	16'20—16'30
Orzul de nutreț, calitate I. — — — —	16'50—17'—
Ovăs de calitate I. — — — —	17'60—18'—
Cucuruz — — — —	11'50—11'90

Piața grânelor din Aradul-Nou.

2 Martie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm. . . .	10'40 — 10'65
Orz „	7'40 — 7'50
Ovăs „	7'50 — 7'60
Secară „	7'— 7'10
Cucuruz 300 „	4'70 — 4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kgr

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

„SĂTMĂREANA“

instituit de credit și economii, societ. pe acții în Seini.

CONCURS.

Publicăm concurs pentru un post de **comptabil** dotat cu 1500 coroane salar anual și 300 coroane rețut de cvartir la filiala noastră din Arded (Erdőd); mai de parte un post de **comptabil** cu salar anual de 1500 coroane și cvartir în natură cu luminat și încălzit; eventual un post de **practicant** salariat cu 1000 coroane anual, cvartir în natură cu luminat și încălzit la »SĂTMĂREANA«, instituit de credit și economii, societate pe acții în Seini. Cvartirul comun al funcționarilor e în casa institutului.

Reflecții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială superioară; că posed limba română și maghiară în vorbire și scriere, eventual și cea germană; că reflectantul la postul de comptabil din Arded are praxă îndestulătoare pentru a conduce de sine stătător comptabilitatea filialei; iar concurentul la postul de comptabil la centrală, că are praxă de 2 ani.

Funcționarii aleși au să-și ocupe posturile îndată după alegere, sau cel mult până în 1 Mai a. c.

Recursele se vor înainta până în 25 Martie, Direcțiunii institutului de credit și economii »SĂSMĂREANA« în Seini (Szinérváralja).

Seini la 27 Februarie 1911.

Direcțiunea.

Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința ou. public din Caransebeș și jur, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Caransebeș, strada Traian Doda Nr. 25. (Casa Stempel).

Cu stimă:

Dr. A. I. Morariu,
advocat.

Cele mai noi susceper

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

La
Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în piele cu cop-
 cii, 1 vol. 14.50, toate
 volumele Coroane 172.

Mare asortiment
 de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
 albastru și trandafriu, din
 piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
  privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
 ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru advocați și socoșile bisericești. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prâsnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericești.

Recvizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
 cele mai moderate.

Măi Ioane!, de ce dracu ești tu așa roșu, ha!?

— Da, pentrucă beau vin, mă! — Da, de unde păcate bei tu vin, căci la noi doar' nu să face?...

— Ho mă! da tu nu ști, căci dela **Benea**, din **Șiria**, că doar' când am beut la Aurel Sărac,

hotelistul, din Văradvelenceze, cum îți mai lingeari buzele și ziceai, că te unge la inimă. Și el de

acolo il aduce. — Da cum il trimite? — Da în vasele lui, mă, ce le dă împrumut, mă. — Bine!,

da cu ce preț?, ha! — Da pe lângă rambursă:

rizling vechi cu 64 fil., rizling și rușe cu 56 fil.,

roșu cu 70 și 80 fil., de care vrei. — D'apoi vi-

nuri nui? — D'apoi și de-acele, mă!: rizling cu

54 fil., rizling și rușe cu 52 fil., mustafer 50 fil.

Apoi mai are și un soi, mă!, de și fișpanul poate

bea din el. Ce mă! D'apoi Ș... Și... Șiller,

abia il pot zice de dorul cum l'ası bea, și il dă

numa cu 54 fil. litru. Na haia ha! — Apoi cât

poate el trimite. — Vai tată! da dela 50 litre cât

ți trebă, și cu vagonul încă. — Așă!? Atunci

spune-mi și adresa să n'o uit? — Ho, ho! că

mă uitai de *carbenet*, acestu e (o) 1 coroană litru,

dar și plătește. Adresa e:

PETRU BENA, proprietar de vinuri.
ȘIRIA (Világos). — Arad megye.

::: Singurul institut de asigurare ardelean :::

„Trașssylvania“

Sibiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

::: Asigurări împotriva focului, :::

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile**, etc., pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

::: Asigurări asupra vieții, :::

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat dela asezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții**, și **cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului**, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, :::: asigurări pe spese de înmormântare, ::::

Asigurări contra grindinei (de piatră)

Asigurări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere),

Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909 K. 4.831,163.51

Capitale asigurate pe viață achitate 4.571,035.31

Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 } foc 112,045,412.-

} viață 10,847,132.-

Fonduri de întemelare și de rezervă 2.309,387.-

☛ Prospekte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale. ☛

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc la serviciul institutului în condiții favorabile.

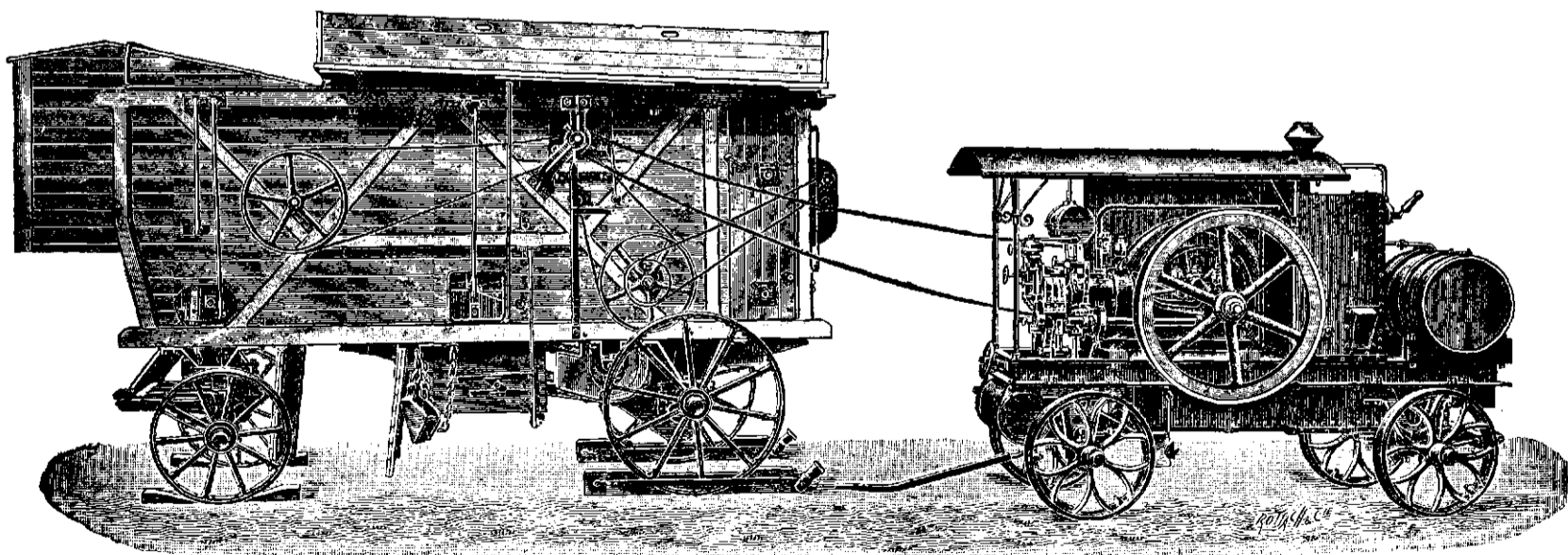
(59) B

In atelierele de mașini alui **EUGEN NICOLA** din **BLAJ** (Balázsfalva)

se pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice. Se află în depozit totdeauna gata, cele mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblătit

cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvânt tot felul de mașini economice. Cea mai mare garanță.

Se vând cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate.

Pentru răspândirea motoarelor mele, primesc și schimb mașinile de vapor! Ceice doresc a-și cumpăra ori și ce fel de mașini, să se adreseze la firma

Eugen Nicola atelier de mașini în **Blaj** (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni se dau gratis!

Catalog franco și gratis!

(1) 4—10.

Sprîjinîți industria română!